

ЗЛОЧИН НАД ПРИПАДНИЦИМА ЈНА У САРАЈЕВУ

„СЛУЧАЈ ДОБРОВОЉАЧКА“

2. И 3. МАЈ 1992. ГОДИНЕ

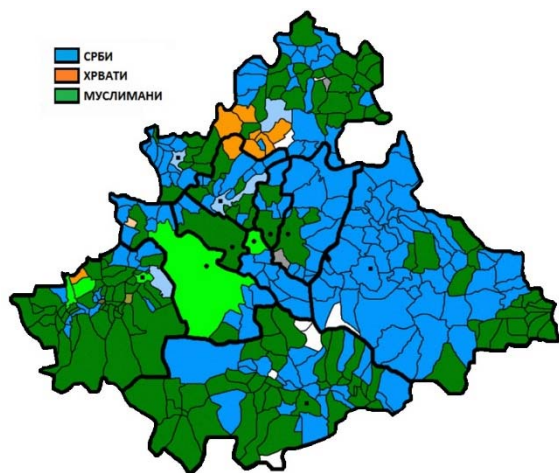
ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ЕТНИЧКИ САСТАВ СТАНОВНИШТВА САРАЈЕВА

Град Сарајево налази се у централном дијелу Босне и Херцеговине. У оквиру СР БиХ, пријератни Град Сарајево је чинило десет општина: Центар, Илиџа, Илијаш, Хаџићи, Нови Град, Ново Сарајево, Пале, Стари Град, Трново и Вогошћа. Површина тих десет општина износила је 2.500 km², а простира се између планина Требевић, Јахорина, Романија, Црепољско, Игман и Бјелашница, а по завршетку кањона Миљацке, од истока ка западу дуж котлине шири се Сарајевско поље које лежи на 542 метра надморске висине.

Географски положај Града Сарајева

Према резултатима пописа из 1991. године у Граду Сарајеву је живјело 527.146 становника. На основу етничке структуре то је изгледало овако: муслимани 259.492 (49,23%), Срби 157.218 (29,82%), Хрвати 34.873 (6,62%), остали 75.563 (14,33%)¹. У оквиру Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Сарајево је био најважнији политички, привредни, културни, образовни и управни центар њене централне републике СР Босне и Херцеговине.

Резултати пописа становништва 1991. године

Потписивањем Дејтонског мировног споразума Град Сарајево је подијељен између РС и ФБиХ. Тако су општина Пале у цјелини и источни дијелови општина Ново Сарајево, Илиџа, Стари Град и Трново припали Граду Српско Сарајево. С друге стране, општине Илијаш, Вогошћа, Хаџићи, Центар и урбани дијелови општина Ново Сарајево, Нови Град и Стари Град као и дио општине Трново, припали су Граду Сарајеву у ФБиХ.

Према резултатима пописа из 2013. године у Кантону Сарајево живјело је 413.593 становника.

Етничка структура становништа је изгледала овако: Срби 13.300 (3,22%), Бошњаци 346.575 (83,8%), Хрвати 17.520 (4,24%) и остали 36.198 (8,75%)².

¹ Доступно на: <http://www.statistika.ba/?show=7#tab3>, посјећено 07.03.2022. године.

² Исто.

ОПИС ДОГАЂАЈА

Након готово 30 година „Случај Добровољачка“, како се колоквијално назива злочин над припадницима ЈНА у Сарајеву маја 1992. године, широј јавности представља непознаницу. Три деценије након овог трагичног догађаја одговорни нису изведени пред лице правде, односно предмет „Добровољачка“ није добио свој судски епилог.

Да би се разумио злочин у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године, неопходно је хронолошки извршити кратак увид у друштвено-политичко стање у коме се тадашња СР БиХ налазила.

У Босни и Херцеговини су 18. новембра 1990. године одржани први вишестраначки избори. Они су у симболичком смислу представљали крај једног социјално-политичког поретка оличеног у институцији Комунистичке партије, те рађање нове друштвене реалности засноване на могућности политичког удруживања и представљања. У времену сложених међународних односа који су означили крај биполарне подјеле свијета, а САД избациле као једину свјетску суперсилу, Босна и Херцеговина је добила своју прву демократски изабрану владу састављену од три партије са јаким националним предзнаком. Странка демократске акције (СДА), Српска демократска странка (СДС) и Хрватска демократска заједница БиХ (ХДЗ БиХ) су освојиле 84% посланичких мандата у републичком парламенту. На основу оваквих резултата, тешко је било очекивати хармоничне односе у представничким органима СР БиХ које су чинили представници три народа са дијаметрално супротстављеним ставовима по питању будућег положаја СР БиХ у оквиру СФРЈ. Иако је највећи број појединачних гласова за Предсједништво добио Фикрет Абдић, он је интерним договором унутар СДА предсједавање СР БиХ препустио Алији Изетбеговићу.

Већ оптерећена ратним дешавањима у Словенији и Хрватској који су отпочели због начина на који су поменуте земље кренуле путем независности, а у циљу очувања мира у БиХ и безбједности њених грађана, те спречавања насиља између потенцијално супротстављених страна, Југословенска народна армија (ЈНА) је крајем 1991. године приступила новој реорганизацији. По овој реорганизацији Сарајево је постало сједиште 2. Војне области, под чију команду је потпала готово цијела територија Босне и Херцеговине. Дакле, у околностима када је напустила Словенију и Хрватску, ЈНА је већину својих снага концентрисала у Босни и Херцеговини. Одлука да сједиште 2. Војне области буде у Сарајеву није била по вољи члановима предсједништва СР БиХ из реда муслиманског и хрватског народа који су присуство ЈНА у БиХ сматрали непотребним и оптерећујућим. По њима, Територијална одбрана као саставни орган Народне армије, била је способна да одговори свим захтјевима које је испољавала ситуација у БиХ.

Какав су став према заједничкој Армији заузимао муслиманско-хрватски представници најбоље осликава свједочење Милутина Кукањца, када је 20. јануара 1992. године, као новопостављени командант 2. Војне области, заједно са својим колегијумом отишао на састанак у Предсједништво БиХ како би се поближе упознао и представио: „На сусрету у згради Предсједништва били су сви чланови Предсједништва и то: предсједавајући Алија Изетбеговић, те чланови Фикрет Абдић, Ејуп Ганић, Фрањо Борас, Стјепан Кљујић, Биљана Плавшић и Никола Кољевић. Ту је био и Богић Богићевић, члан предсједништва СФРЈ из БиХ. Он све вријеме није

причао ништа, само је ћутао и ја нисам могао да издржим па сам га питао зашто сједи ту, а не на свом радном мјесту у Београду. Није ми ништа одговорио.”³

Милутин Кукањац, командант 2. Војне области ЈНА у Сарајеву

Од чланова хрватско-муслиманског дијела Предсједништва, формирање 2. Војне области дочекано је „на нож“, при чему су изразито против ЈНА били Алија Изетбеговић и Стјепан Кљујић. Алија Изетбеговић је рекао да формирање 2. Војне области на територији БиХ није потребно, те да њих као легално руководство те републике о томе нико није консултовао. Стјепан Кљујић је био најглатији. Он је говорио како је ЈНА српска војска и да је то окупаторска војска... Као крунски доказ да је ЈНА окупаторска војска Кљујић је рекао: „Ево чак сте и ви овдје сви Срби“ иако то није било тачно... Српски дио Предсједништва је био инфериоран у односу на остале чланове Предсједништва и једино њих двоје су бранили и одобравали формирање 2. Војне области. Ми смо отишли са овог договора у Предсједништву потпуно разочарани. Било нам је јасно да формирање 2. Војне области од стране легалне власти није прихваћено и да треба очекивати све оно што се већ догађало у Хрватској и Словенији, укључујући и оружане сукобе. Сви чланови мог колегијума били су депримирани са таквим дочеком у Предсједништву.”⁴

Оправданост одлуке да се у Сарајеву успостави сједиште 2. Војне области видљива је већ у првим мјесецима 1992. године када муслиманско-хрватске политичке елите већ увелико раде на преливању оружаних сукоба из Хрватске у Босну и Херцеговину. То је видљиво и из Информације

---

³ Записник о саслушању свједока Кукањац Милутина бр. 651/93 од 12.01.1995. године, Војни суд у Београду.

⁴ Исто.

коју је Команда 2. Војне области сачинила средином априла 1992. године. Већ до тада је био регистрован велики број инцидената усмјерених на структуре ЈНА, која је тада у Босни и Херцеговини била једина легална и легитимна војна сила. Ти инциденти су се огледали у убиствима и рањавањима, пљачкању личне и војне имовине припадника ЈНА, као и свим осталим облицима психолошких притисака вршених од стране чланова муслиманско-хрватске коалиције према народној армији.

„У више наврата до сада смо указивали и на тенденцију хрватских власти да се оружани сукоби пренесу на територију Босне и Херцеговине, на толерисање и прећутно подржавање таквих активности од стране власти Босне и Херцеговине, као и на могуће несагледиве посљедице. На жалост, наша предвиђања се остварују на драматичан начин, посебно у долини ријеке Неретве, подручју Славонског Брода, Семберије, Сарајева, Зворника, Дервенте, Мостара, Купреса и др...

Циљ свих ових дејстава, то би морало већ свакоме бити јасно, је да се изазове грађански рат у БиХ, а посебно да се прекину комуникације, онемогуће везе ЈНА са Босанском Крајином, онемогући долазак мировних снага УН у заштићене области, и спријечи реализација Мировне операције УН у цјелини. О томе свједочи и чињеница да званичне власти БиХ не предузимају све неопходне мјере да спријече крваве догађаје и предуприједе даљу ескалацију, већ захтијевају да се ЈНА повуче са тог подручја, иако се она није уопште ангажовала у сукобима...

С обзиром на то да се налазимо на својеврсној прекретници у смиривању оружаних сукоба чија би ескалација могла да угрози започету Мировну операцију УН, неопходно је да се сви органи и институције, којима је стварно стало до мира у Југославији, заложе код хрватских и босанских власти да престану са провокацијама и обуставе активности које пријете да прерасту у сукобе већих размјера...

У периоду од 5. марта до 14. априла 1992. године на територији БиХ било је 25 напада на јединице ЈНА, 21 напад на припаднике ЈНА и 18 напада на имовину и објекте ЈНА...

27. марта, у пријеподневним часовима, око 15 тенкова и 15 оклопних транспортера прешло из Славонског Брода у Босански Брод. 15 оклопних транспортера ангажовано на јединице ТО у селу Лијешће. Напад одбијен, ОТ се вратили у град...

28. марта, око 17 часова, у Травнику на барикадама враћајући се из Бање Луке, заробљен је потпуковник Симоновић Миро са грађанским лицем Зајимовић Салком, Радумило Душаном и војником возачем Величковић Марјаном, сви из Команде 2. Војне области. Том приликом одузети су АП, два пиштоља и возило „Застава Ивеко“. Исти су задржани у једној згради до 19.30 часова. На интервенцију МУП-а пуштени су и превезени у касарну у Травнику, а задржали су пиштољ и 150 метака са оквирима од АП-а...

1. априла, око 20 часова, група за сада непознатих цивила је пресрела поручника Миленковић Милана и војника Петровић Властимира из 2. мб/49. мтбр Сарајево у рејону Мојмилово брдо и одузела им двије аутоматске пушке, а затим је неко од цивила припуцао и теже ранио војника Богићевић Милорада који је такође био са поручником Миленковићем. Поручник Миленковић је са два поменута војника и мајором Жикићем био у извиђању терена на Мојмиловом брду код касарне „Славиша Вајнер Чича“ у Лукавици ради логоровања јединице. Истрага у току...

2. априла у Витезу наоружани цивили зауставили и одузели четири војна возила...

3. априла, око 17.20 часова, у близини пријавнице касарне „Мостарски батаљон“ у Мостару дошло је до експлозије цистерне са плином која је ту паркирана од стране НН возача. Од експлозије је оштећена касарна, погинуо је један војник, четири теже и три лакше рањена. Оштећена је цивилна зграда, жељезничка станица и други објекти. Повријеђено је 30 цивила. У Мостару се врши мобилизација а припадници ХОС-а врше припреме за напад на Мостар...

3. априла на Купрешкој висоравни непријатељ је извршио напад на положаје ЈНА (30. партд) и заузео Доњи Малован, а из правца Дувна према Шујици примјећена је контрола тенкова која је посјела рејон села Шујица. Купрешка врата су блокирана и саобраћај према Бугојну је блокиран...

4. априла у мјесту Хан Плоче, општина Кисељак, органи МУП-а БиХ одузели четири АП 7,62 mm и кутију муниције од четири грађанска лица на служби у ЈНА И Т.Р.З. „Хаџићи“ која су била у пратњи војног транспортера на релацији Хаџићи – Модрича.

5. априла од стране Н.Н. лица нападнута касарна „Јајце“.⁵

Какав третман су имали чланови породица припадника ЈНА говоре и рјечи Данице Радуловић, супруге убијеног пуковника Будимира Радуловића, о коме ће више ријечи бити касније: „У Сарајеву живим од 1968. године. Мој супруг Будимир Радуловић рођен је 1935. године и ратни догађаји су га затекли у чину пуковника на функцији начелника санитета у Команди 2. Војне области. У Сарајеву смо становали у улици Томе Масарика бр. 9. Након отпочињања ратних догађаја у Словенији и Хрватској и у Сарајеву је дошло до погоршања безбједносне ситуације. У априлу 1992. године мој супруг је по службеној дужности отишао да изврши један увиђај у селу Јарчедол изнад Сарајева. Том приликом су наводно српске паравојне јединице отвориле ватру по овом насељу и убили неколико муслимана. Приликом вршења увиђаја мој супруг је доживио провокације од стране локалног муслиманског становништва и том приликом му је пријећено да ће бити убијен. Наиме, он је тражио од локалних власти да му презентују лешеве убијених муслимана, када су му рекли да су покопани, а за узврат су тражили да он сачини службени извјештај, што је он одбио јер није имао никакве доказе. Иначе, увиђај је вршио са Делимустафићем који је био министар унутрашњих послова БиХ. Након овог догађаја, кући сам добијала свакодневно анонимне телефонске пријетње гдје ми се пријети да ћу бити убијена ја, мој супруг и да ће ми синове заклати. Била сам запослена у Медицинској школи Бјелаве на мјесту директора школе и после овог догађаја стално сам била под присмотром од стране човјека из органа безбједности муслиманских `Зелених беретки`. Дана 6. априла 1992. године кренула сам у школу да организујем прославу Дана школе и када сам стигла видјела сам да је она пуна наоружаних припадника `Зелених беретки`. Затим сам отишла у МУП и тамо су ми рекли да они не знају ко је послао ове људе у школу и да су то вјероватно организовали неки екстремни професори муслимани из саме школе. Сутрадан су се ови војници заиста и повукли из школе. Сјећам се да сам водила састанак школског колегијума и рекла сам професору књижевности Селимовић Омеру да мора да се придржава школског програма и да у оквиру њега мора да обрађује Његоша и његова дјела, а с обзиром на то да је он то одбијао. Рекла сам му да је то што ради у супротности са законом, а он ми је одговорио да ће сви Срби бити протјерани противно

---

⁵ Електронска база података РЦИРЗ, ID документа 110302

закону. Мој супруг је у то вријеме, с обзиром на то да су већ почели ратни догађаји у самом Сарајеву, прешао у Команду 2. Војне области гдје је спавао и није долазио кући.“⁶

Ово је само неколико примјера о нападима на припаднике ЈНА, чланове њихових породица и имовину током марта и априла 1992. године. Све ово се дешава док је Босна и Херцеговина још увијек формално-правно у саставу СФРЈ, а ЈНА, уз републички МУП, једина легална и легитимна оружана сила на територији Босне и Херцеговине.

О нелегалном наоружавању муслиманског и хрватског становништва у Босни и Херцеговини сазнања је имао и Александар Васиљевић који се све до 8. маја 1992. године налазио на дужности начелника Управе безбједности Савезног секретаријата народне одбране (ССНО): „Крајем септембра 1991. године, преко дискретних веза са неким од тадашњих челника МУП-а БиХ, дошао сам до првих сазнања да се у оквиру централе СДА ради на конституисању војног штаба СДА. Продубљујући ова сазнања, крајем децембра 1991. године имали смо потпунију слику о паравојном организовању СДА, чији је циљ био да се супротстави јединицама ЈНА на простору Босне и Херцеговине, а у циљу отцјепљења и осамостаљивања СР БиХ од СФРЈ. У Републици је формиран кризни штаб СДА за БиХ који се састојао из политичког и војног дијела. На челу политичког дијела кризног штаба СДА налазио се Ејуп Ганић, а на челу војног штаба Сефер Халиловић. Паравојни састави су названи `Патриотска лига БиХ`, која је била територијално организована у складу са тадашњом административном подјелом БиХ... О свим сазнањима о паравојном организовању СДА у БиХ, Управа безбједности ССНО сукцесивно је извјештавала најужи врх ССНО, а периодично комплексним информацијама и саме чланове Предсједништва СФРЈ... Због тога је генерал Благоје Аџић, који је тада био вршилац дужности ССНО, донио одлуку да ја 5. фебруара 1992. године одем у Сарајево на разговор са Алијом Изетбеговићем и упозорим га да смо открили војне припреме и војно организовање СДА које је у основи усмјерено против јединица и објеката ЈНА у БиХ. Притиснут припремљеном материјалном документацијом Алија Изетбеговић је прихватио да таква организација вјероватно постоји и да ће он предузети све мјере да се обуставе све њене даље активности.“⁷

---

⁶ Записник о саслушању свједока Радуловић Данице бр. 1461/95 од 25.09.1995. године, Окружни суд у Београду.

⁷ Записник о саслушању свједока Васиљевић Александра бр.651/93 од 11.12.1995. године, Војни суд у Београду.

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
SARAJEVO
Ul. Maršala Tita br.7-a/JV

✓
S.D.A.
STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
SARAJEVO
U. br. 1258/91
D. br. 8.7.1991

S P I S A K
KANDIDATA ZA OBUKU SPECIJALACA U MUP-u
REPUBLIKE HRVATSKE

Dr. Brajko-Brnčević

SEKRETAR SDA

[Handwritten signature]

Sarajevo, 08.07.1991.

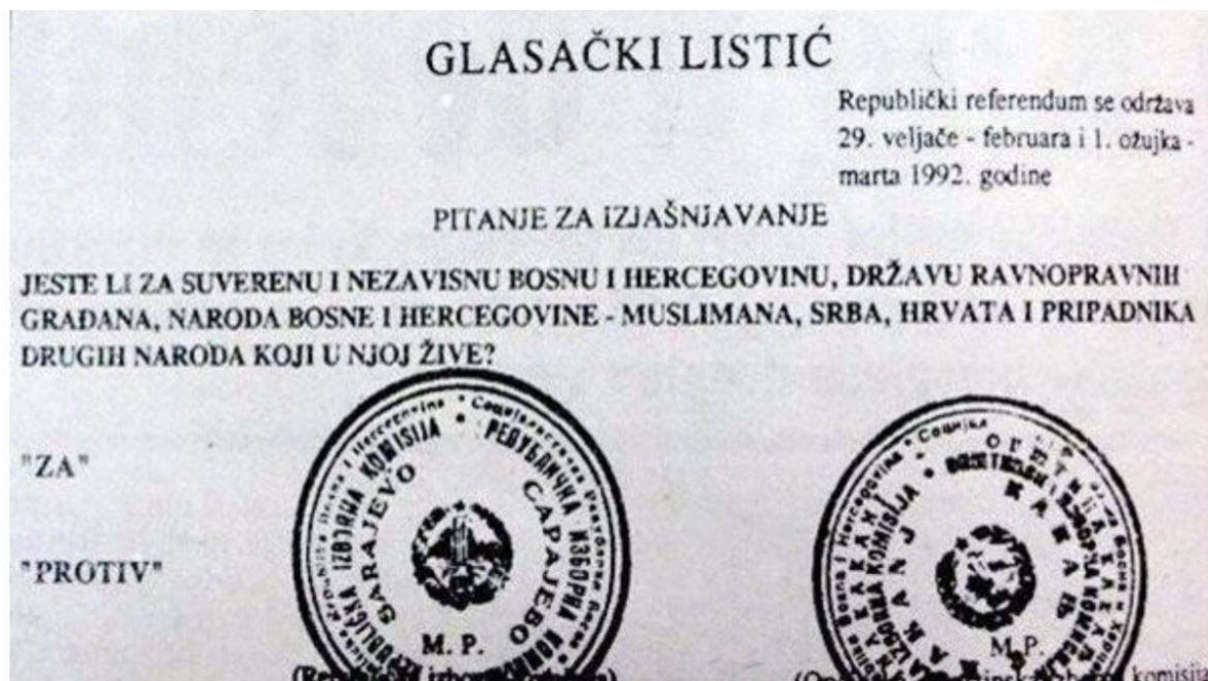
СДА је већ 1991. године своје чланове слала на обуку у Хрватску

Већ 25. фебруара 1992. године, војни заповједник „Патриотске лиге“ - војног крила СДА, Сефер Халиловић припремио је тајни документ „Директива за заштиту суверенитета БиХ“ који је идентификовао „снаге територијалне одбране српских аутономних региона и ЈНА“ као непријатеља и упутио „Патриотску лигу“ да „отвори борбене операције.“ Главни циљ, како је предвиђено Директивом, био је „заштита муслиманског народа и територијалног интегритета БиХ“ и није говорио о заштити грађанских и националних права српског и хрватског народа. У Директиви додијељеној „Патриотској лиги“, задатак је био: „Блокирати и заузети војне објекте, обезбиједити оружје оформљеним јединицама и наставити непријатељства у циљу уништавања, разбијања и протјеривања непријатеља са територије БиХ и продужавања непријатељстава на територији Србије, Црне Горе и Македоније. Такође је предвиђао апел народу Санџака, Косова и Македоније да одмах отворе борбена дејства у циљу задржавања непријатеља и слабљења његове моћи на територији БиХ“. Директива је била нелегитимна јер у фебруару 1992. године Босна и Херцеговина није била међународно призната, већ је била конститутивна република СФРЈ. Директиву није одобрило колективно Предсједништво БиХ, а припремила га је нелегална паравојна организација, коју је, парадоксално, предводио изабрани предсједник Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, Алија Изетбеговић. Директива је припремљена неколико дана прије 1. марта 1992. године, датума референдума о независности. То значи да су СДА и „Патриотска лига“ планирали рат без обзира на очекиване резултате предстојећег референдума о будућем статусу Босне и Херцеговине. Неопходно је апострофирати двије војно-политичке одлуке које су трасирале пут злочинима над припадницима ЈНА у априлу и мају 1992. године, а то су: 1. референдум о независној и сувереној Републици БиХ и 2. Одлука Предсједништва Р БиХ о повлачењу јединица ЈНА са територије БиХ.

Након што је на територији Босне и Херцеговине 29. фебруара и 1. марта 1992. године одржан референдум о независности БиХ на којем се српски народ није изјашњавао јер је исти сматрао нелегитимним и нелегалним, било је јасно да ће политички представници муслимана и Хрвата кренути у насилну дисолуцију Босне и Херцеговине.

Право конститутивности, које је српском народу гарантовано постојећим уставом СР БиХ, занемарено је и тиме је практично одлука о статусу српског народа у Босни и Херцеговини препуштена вољи друга два народа који су у збиру чинили већину. На тај начин, без сагласности српског народа који је према попису становништва из 1991. године чинио преко 31% (1.366.104) укупног броја становништва, створена је држава коју једна трећина њених грађана није признавала.

Изглед гласачког листића на референдуму одржаном 29.02. и 01.03.1992. године

Председништво СР БиХ, без учешћа представника српског народа у његовом раду, извршило је 4. априла 1992. године промјену имена Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине у Република Босна и Херцеговина. Државе чланице Европске заједнице су 6. априла 1992. године, а дан касније и Сједињене Америчке Државе, признале Босну и Херцеговину као независну и суверену државу. Босна и Херцеговина је 22. маја 1992. године постала чланица Организације Уједињених Нација.

Референдум на коме се српски народ у БиХ није изјашњавао

Овим чином практично је институционализовано насиље над ЈНА и српским народом у Босни и Херцеговини. Ионако незавидан положај у коме се ЈНА налазила сада се додатно погоршао. Једностраним проглашењем независне и суверене БиХ, а након тога и њеним међународним признањем и формално су створени услови да муслиманске и хрватске паравојне формације, које су биле под ефективном контролом својих политичких елита, крену у општи напад на ЈНА, њену имовину и објекте. Истина, као што је већ речено, велики број тих напада и инцидената се дешавао већ од 1991. године, али су од априла 1992. године све више добијали на дрскости, безобзирности и интезитету. До тада народна, ЈНА је сада од стране муслимана и Хрвата називана окупаторском и агресорском те сматрана „сервисом великосрпске политике“ у Босни и Херцеговини. Потребно је нагласити да је мјесецима уназад систематски рађено на слабењу бројног стања ЈНА. Тај процес муслиманско-хрватски политички представници вршили су на начин да су регрутима из реда свог народа бранили да се одазивају на редовно служење војног рока, а од оних који су се већ налазили у редовима заједничке армије тражили су да дезертирају. С друге стране, средства јавног информисања са сједиштем у Сарајеву готово у потпуности су била очишћена од српских кадрова те су политичком пропагандом радили на сатанизацији ЈНА и српског народа, те рушењу ионако крхких међувјерских и међунационалних односа.

Психолошко-пропагандни рат против ЈНА се одвијао у неколико фаза, сличним методама које су примјењиване у Словенији и Хрватској:

1. почетна фаза – компромитација ЈНА, спречавање регрутације, нарушавање система мобилизације;
2. стварање инцидентних ситуација како би се ЈНА имала за шта оптужити, а стварни циљ је био национална хомогенизација и то против ЈНА и Југославије;
3. притисци на старјешине, војнике, грађанска лица и чланове њихових породица;
4. ширење слике о ЈНА као злочиначке, директни напади и блокада касарни и јединица;
5. стављање свих државних институција у службу пропаганде против ЈНА и
6. приказивање рата као ослободилачког, лажне монтаже на ТВ, тотална блокада и затварање медија, ангажовање познатих умјетника у служби пропаганде.

Све ове фазе пропагандног рата у Босни и Херцеговини примијењене су више него успјешно. Тога су били свјесни и у команди 2. Војне области што су и констатовали у реферату о стању борбене готовости:

„Укупном стању морала и борбене готовости јединица огромну штету нанијели су: ниска фреквенција наших информација, често некавалитетних; неблаговремено реаговање, пасивност и непредузимање иницијативе; недовољно коришћење расположивих средстава или њихова неправилна употреба; недостатак квалитетних кадрова; недефинисаност и неизграђеност система информисања и организоване пропаганде која се током сукоба могла вјешто користити искључиво истином и чињеницама, како према јавности и непријатељу, тако и према сопственим јединицама; неспречавање непријатељске пропаганде, па чак и унутар наших јединица.“⁸

---

⁸ Команда 2. Војне области, Реферат о стању борбене готовости за 1991. годину, број од 23.01.1992. године.

Карикатура објављена у „Слободној Босни“ 26.12.1991. показује ко је задужен за „паљење ратног пожара у БиХ“

У намјери да мирним путем дефинишу статус ЈНА, половином априла 1992. године у Скопљу је одржан састанак Алије Изетбеговића и замјеника министра одбране Југославије Благоја Аџића. Тада је договорено да се јединице ЈНА повуку из Босне и Херцеговине, а да официри, подофицири и цивилна лица на служби у ЈНА која су рођена у БиХ и која имају босанско-херцеговачко држављанство, по сопственом избору могу да остану у јединицама и установама у својим мјестима рођења.

„Да би се ријешио статус ЈНА у Босни и Херцеговини, био је заказан састанак у Скопљу који је одржан 26. априла 1992. године. На том састанку је инсистирало од стране предсједништва СФРЈ и Алији Изетбеговићу је предлагано да се тај састанак одржи у Београду, али он није прихватио да мјесто разговора буде Београд, већ је предложио да се сусретнемо у Сарајеву или Скопљу и ми смо прихватили Скопље као мјесто разговора. Киро Глигоров се понудио да он буде домаћин, али он није присуствовао тим разговорима. Из Београда смо на разговоре отишли ја и Бранко Костић, тадашњи вршилац дужности предсједника Предсједништва СФРЈ. Из Сарајева је на ове разговоре дошао само Алија Изетбеговић. Ти разговори су вођени у троје, и других лица сем нас тројице није било у току тих разговора. Ја и Бранко Костић смо предлагали да ЈНА остане у Босни и Херцеговини све док се не постигне договор између три конститутивна народа. Алија Изетбеговић је инсистирао да се ЈНА у Босни и Херцеговини потчини Предсједништву БиХ, на шта ми нисмо могли да пристанемо јер је то било противно уставу СФРЈ која је тада постојала. На разговорима у Скопљу, Изетбеговић је инсистирао да Босна и Херцеговина буде унитарна држава, а ми смо инсистирали на томе да се сва три конститутивна народа договоре каква ће Босна и Херцеговина бити, а да се ми нећемо у то мијешати. Истицали смо да ће ЈНА прихватити сваки договор који три народа у Босни и Херцеговини буду постигли. На крају смо постигли договор о прекиду ватре, посебно да престану напади на припаднике јединица и објекте ЈНА и да се о статусу ЈНА наставе разговори у складу са договором који ће три народа у Босни и

Херцеговини међусобно постићи. Писмени споразум није сачињен, већ су о разговору дали изјаве Алија Изетбеговић и Бранко Костић. За мене је лично било најбитније што смо се договорили да се више не нападају припадници и објекти ЈНА у Босни и Херцеговини. Међутим, тога се муслиманска и хрватска страна нису држали и већ сутрадан, 27. априла 1992. године, када се вратио у Сарајево Алија Изетбеговић је прогласио општу мобилизацију“.⁹

На трагу разговора из Скопља, Предсједништво Републике БиХ доноси Одлуку о повлачењу јединица ЈНА са територије Републике БиХ којом је под тачком I одређено да се ЈНА повуче са територије Републике БиХ и тачком III став 1, 2. и 3. који прописују да припадници ЈНА могу напустити територију Босне и Херцеговине у жељеном правцу са динамиком и правцима повлачења јединица у договору са државним органима Републике БиХ који ће им омогућити несметано и безбједно извлачење са територије Босне и Херцеговине. Посебно је тачком VII ове одлуке наглашено да ће се о свим питањима одлучивати договором.¹⁰ На основу свега наведеног, општи закључак је да у процесу повлачења ЈНА из Босне и Херцеговине није смјело доћи ни до какве војне акције било које од страна.

---

⁹ Записник о саслушању свједока Аџић Благоја, бр. 419/97 од 24.04.1997. године, Окружни суд у Београду, ID документа 22287.

¹⁰ Одлука Предсједништва Р БиХ, број 02-11-327/92.

P R E D S J E D N I S T V O
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

262.
POLAZECI OD CINJENICE DA JE REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
SUVERENA I MEDJUNARODNO PRIZNATA DRZAVA I S OBTIROM DA JE DANAS
PROGLASENA SAVEZNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA, PREDSEDNISTVO REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE NA SJEDNICI OD 27. APRILA 1992. GODINE DONIJELO
JE

O D L U K U

O POVLACENJU JEDINICA JNA SA TERITORIJE REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE

I

JUGOSLOVENKA NARODNA ARMIJA /JNA/ TREBA DA SE POVUCE
SA TERITORIJE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE.

II

PRIPADNICI JNA NA TERITORIJI REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
MOGU DA PRISTUPE NOVOFORMIRANIM SNAGAMA TERITORIJALNE
ODBRANE BOSNE I HERCEGOVINE TE SE POZIVAJU DA SE STAVE NA RASPO-
LAGANJE LEGALNIM DRZAVNIM ORGANIMA VLASTI OVE REPUBLIKE.

PRIPADNICIMA JNA KOJI SE STAVE NA RASPOLAGANJE NADLEZ-
NIM DRZAVNIM ORGANIMA BOSNE I HERCEGOVINE GARANTUJU SE SVA NJIHOVA
STECENA STATUSNA I DRUGA PRAVA.

III

PRIPADNICI JNA KOJI IZ BILO KOJIM RAZLOGA NE ZELE DA
SE STAVE NA RASPOLAGANJE DRZAVNIM ORGANIMA REPUBLIKE BOSNE I
HERCEGOVINE, DUZNI SU ORGANIZOVANO, U FRATNJI ORGANA MINISTARSTVA
UNUTRASNJIH POSLOVA BIH I UZ NADZOR PROMATRACA EVROPSKE ZAJEDNICE,
NAPUSTITI TERITORIJU REPUBLIKE BIH U ZELJENOM PRAVCU.

DINAMIKU I PRAVAC POVLACENJA JEDINICA JNA UTVRDICE
NADLEZNI ORGANI JNA U DOGOVORU SA DRZAVNIM ORGANIMA REPUBLIKE BIH.

253

DRŽAVNI ORGANI BIH CE OBEZIJEDITI NESMETANO POVLACENJE JEDINICAMA JNA.

JEDINICE JNA DUŽNE SU NADLEŽNIM DRŽAVNIM ORGANIMA BIH
NAJAVITI SVOJE KRETANJE, PRESELJAVANJE I PREGRUPISAVANJE.

IV

JEDINICAMA KOJE SE NA OSNOVU DOGOVORA SA UMPROFOR-OM
POVLACE IZ REPUBLIKE HRVATSKE PREKO TERITORIJE REPUBLIKE BOSNE I
HERCEGOVINE, OMOGUĆICE SE POVLACENJE U SKLADU SA TIM DOGOVOROM.

V

JEDINICE I INSTITUCIJE KOJIMA JE DATO NA ČUVANJE ORUŽJE
I LMATERIJALNO-TEHNIČKA SREDSTVA TERITORIJALNE ODBRANE BOSNE I
HERCEGOVINE, DUŽNI SU OVO ORUŽJE I SREDSTVA PREDATI VLASNICIMA,
ODNOSNO NADLEŽNIM ORGANIMA TERITORIJALNE ODBRANE BIH.

O NAORUŽANJU I MATERIJALNO-TEHNIČKIM SREDSTVIMA JNA
KOJE SE NALAZE NA TERITORIJI REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE ODLUCICE
SE DOGOVOROM O DIOBNOM BILANSU.

VI

PREDSJEDNIŠTVO REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE DONIJELO
JE OVU ODLUKU U SVRHU MIRNOG I PRAVEDNOG RJEŠENJA PITANJA POLO-
ZAJA JNA NAKON DISOLUCIJE SFRJ. PREDSJEDNIŠTVO REPUBLIKE BOSNE I
HERCEGOVINE OSTAJE I DALJE PRIVRŽENO SVOM OPREDJELJENJU ZA POSTE-
PENU I TRAJNU DEMILITARIZACIJU TERITORIJA OVE REPUBLIKE.

VII

O SVIM OSTALIM PITANJIMA KOJA NISU REGULISANA OVOM
ODLUKOM ODLUCIVACE SE DOGOVOROM IZMEDJU NADLEŽNIH ORGANA DOSADA-
SNJE JNA I DRŽAVNIH ORGANA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE.

VIII

OVA ODLUKA STUPA NA SNAGU ODMAH A OBJAVICE SE U
SLUŽBENOM LISTU REPUBLIKE BIH.

SARAJEVO, 27.04.1992.G.

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIŠTVA

REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
ALIJA IZETBEGOVIC

MUP R. BiH
br. 10-73
29. 04. 92. g.

21

(95)

VERY URGENT

CSB - svima - načelniku
SJB - svima - načelniku
SUP Sarajevo - sekretaru

Potrebno je da svi centri službi bezbjednosti, stanice javne bezbjednosti i SUP Sarajevo preduzmu sve potrebne mjere i radnje iz svoje nadležnosti za obezbjeđenje izvršenja naredbe komandanta štaba teritorijalne odbrane Republike Bosne i Hercegovine, broj 02/145-1 od 29.04.1992. godine, koju vam prosledjujemo u izvornom tekstu.

Naredjenje o sprovođenju
Odluke Predsjedništva RE-
publike BiH, broj 02-11-
327/S2.

Na osnovu odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine broj 02-11-327/92, od 27.04.1992. godine o povlačenju jedinica JNA sa teritorije R. BiH, a zbog narušavanja ove odluke Predsjedništva i otpočetog otudjivanja i pljačke imovine Republike Bosne i Hercegovine od strane bivše JNA,

N A R E D J U J E M :

1. Izvršiti potpuno i masovno zaprećavanje na svim putnim pravcima na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, na kojima jedinice bivše JNA otpočinju izvlačenje tehničkih, materijalnih sredstava, u neposrednoj koordinaciji sa MUP-om.
2. Izvršiti blokadu širag vojnog vojničkih objekata iz kojih se nastoji iznijeti tehnička materijalna sredstva, raznim vrstama formacijskih i prirodnih prepreka, koje obezbjeđuju jedinicama teritorijalne odbrane Republike BiH i MUP-a
3. Nenačeljenim kolonama jedinica bivše JNA i bez pratnje MUP-a, spriječiti odlazak iz kase i komuniciranje na teritoriji Republike BiH.
4. Ubrzano planirati i otpočeti borbeno dejstvo na celokupnoj teritoriji Republike BiH i isto koordinirati sa štabom teritorijalne odbrane regije, okruga i kupa Re BiH. U okviru planiranja borbenih dejstava planirati opsežna mera zaštite stanovništva i materijalnih dobara građana Republike BiH.

DEJAV

MINISTAR
ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE
Alija Izetbegović

Документ МУП РБиХ на којем се види позив за отпочињање борвених дејстава на територији Босне и Херцеговине

Ипак, стварне намјере муслиманског руководства видљиве су у наредби министра унутрашњих послова Алије Делимустафића која се односи на ЦСБ, СЈБ и СУП Сарајево, а којом се налаже да се предузму све потребне мјере и радње из своје надлежности за извршење наредбе команданта штаба ТО Р БиХ, донесене истог дана под бројем 02/145/1 и наредбе Предсједништва Републике, бр. 02-11-327/92. Том наредбом наложено је потпуно и масовно запречавање на свим путним правцима уз извршење блокаде ширег реона војних објеката са јединицама ТО и убрзаним планирањем почетка борбених дејстава на цијелој територији БиХ.¹¹

Овај документ недвосмислено показује да су сва усмена и писмена обећања муслиманско-хрватске коалиције о безбједном изласку јединица ЈНА из Сарајева, као и комплетне територије БиХ, биле чисто декларативног карактера без искрене намјере да се у пракси и спроведу. Сви војни објекти ЈНА у Сарајеву већ дужи временски период су били у тоталној блокади, без струје, воде и могућности да испуњавају своју оперативну дјелатност у пуном капацитету. Циљ је био да се структуре ЈНА доведу у стање очаја, услед чега би испровоцирале оружани сукоб са јединицама ТО БиХ, Зелених беретки и специјалним јединицама МУП Р БиХ. Командант 2. Војне области генерал Кукањац и поред свих упозорења најближих сарадника, до самог краја није желио повјеровати да ће ЈНА бити нападнута.

Већ 20. априла 1992. догодио се озбиљан инцидент који је наговјестио какав сценарио се спрема за ЈНА и Србе у Сарајеву. Тог дана су од стране непознатог припадника ТО БиХ убијени млади војници Нинков Предраг¹² и Урошевић Саша¹³ док су играли билијар у кафићу који се налазио у непосредној близини зграде Команде на Бистрику. Поводом тог догађаја, Команда 2. Војне области издала је сљедеће саопштење за јавност: „Данас, у понедељак 20. априла, око 15 и 45 сати у кафићу „Билијар“, у непосредној близини Команде 2. Војне области, извршен је тежак злочин. За сада непознати мушкарац упao је у поменути кафић са аутоматском пушком и испалио један рафал. Погођена су два војника: Предраг Нинков у главу, а Саша Урошевић у стомак. Уз то, рањено је и једно цивилно лице – Јасмин Рамадановић, у бутину. На путу за болницу војник Предраг Нинков је умро, док је Саша Урошевић за сада, уз напоре љекара, ван животне опасности. У Војну болницу је пребачен и рањени Јасмин Рамадановић. На лице мјеста изашли су војни истражни органи, а о свему је обавијештен и МУП те цивилни истражни органи. О детаљима овог злочина, након истраге и увиђаја и свједочења присутних, јавност ће бити детаљније обавијештена. Молимо да ове информације даље не објављујете, само из разлога што родитељи страдалих нису још обавијештени.“¹⁴

На жалост, услед тежине задобијених повреда, и Урошевић Саша, младић од 20 година, преминуо је истог дана у Војној болници.

О поменутом догађају, своја сазнања изнио је свједок Савић Горан који се у том периоду налазио у Сарајеву на редовном служењу војног рока:

„...Послије доручка по истеку око два часа, негдје око 10 часова су два војна полицајца који нису били заједно са нама јер су они били радили на пријавници Команде, Нинков Предраг из Новог

---

¹¹ Наредба МУП-а Р БиХ, број 10-70 од 29.04.1992. године о спровођењу Одлуке Предсједништва Р БиХ, број 02-11-327/92.

¹² Електронска база података Центра, ID жртве16227.

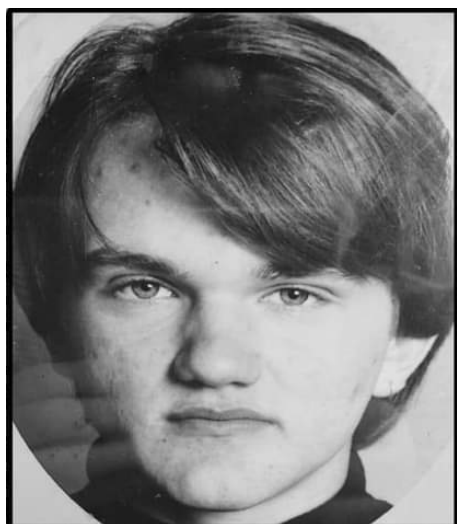
¹³ Исто. ID жртве 16228.

¹⁴ Електронска база Центра, ID документа 109906.

Сада и Урошевић Саша из Шапца, кренули у кафић који је био близу, преко пута Команде, како би одиграли партију билијара. У међувремену за њима је отишао још један војни полицајац, имена се не сјећам, знам да су га звали `Ђела` и да је био из Чачка, и он је остао са њима. Десет минута након тога ушао је непознати младић у цивилу са пушком `Томпсон` у руци, што ми је познато из приче Оршића (Оршић Иван, прим. аут.) који је био тада на стражи. Када је тај цивил ушао у кафић, пуцао је прво у Нинков Предрага који је сједио за шанком, како ми је касније испричао конобар. Послије тога је погођен Урошевић Саша у стомак са два метка, а цивил – дјечак од неких 12-13 година који се ту случајно затекао, погођен је у лијеву бутину. У кафићу се налазило пуно гостију цивила и створила се велика паника. Стражар Оршић није могао дејствовати из своје пушке ка кафићу због великог броја цивила у њему. Ми из Команде стана нисмо имали код себе оружје, исто је било закључано у оружани и тада је код нас утрчао војник Миленковић Славиша и рекао нам да су погинула два војника у кафићу преко пута. Ми смо обили оружану, наоружали се и истрчали напоље у великој паници. У кафић нисмо смјели ући док није стигао капетан Станковић Драгослав који је први ушао, па за њим ја и остали. Нинков је лежао са разнесеном лобањом, али још је давао знаке живота. Ми смо га изнијели ван и унијели у двориште Команде гдје је издахнуо. Урошевић Саша је био рањен у стомак, затекли смо га у кафићу на кољенима како се држи за трбух, ставили смо га у `пинцгауер` и одвезли смо га у Војну болницу на Кошеву. На жалост, он је преминуо истог дана у вечерњим часовима. У току њиховог спасавања чули су се пуцњи и рафали, али нико није погођен. Тај трећи полицајац `Ђело` спасио се тако што је пао иза билијарског стола, па га је сто заштитио. Тај нападач је побјегао одмах након напада тако што је у тој гужви изашао на улицу и истом отрчао узбрдо. Касније смо сазнали од конобара да је нападач познат по надимку `Павијан`¹⁵.

Да ли је потребно нагласити да убица никада није ухваћен те да за овај злочин нико није одговарао.

Нинков Предраг и Урошевић Саша, припадници 4. Корпуса ЈНА убијени док су на одмору играли билијар

¹⁵ Записник о узимању изјаве од свједока Савић Горана, Стручни тим за прикупљање и обраду доказа о злочинима против човјечности и међународног права, од 25.10.1994. године.

Поред овог инцидента, 22. априла 1992. године у сарајевском насељу Добриња заробљено је осам припадника ЈНА који су након тога убијени, а њихова тијела су скривена.¹⁶

Говорити о „случају Добровољачка“ као о изолованом инциденту или сплету несрећних околности било би погрешно и нетачно. На основу званичних докумената, као и свједочења самих судионика догађаја, јасно је да се радило о брижљиво планираној и координисаној стратегији која од самог почетка није давала никакве шансе мирном разрешењу изузетно сложене ситуације у Босни и Херцеговини.

Напад на Дом ЈНА у Старом Граду 2. маја представља почетак коначног обрачуна са ЈНА у Сарајеву. Овај војни објекат, који се неколико дана уназад налазио у окружењу, није имао нарочито велики војни значај у смислу попуњености људством, техником и опремом, али у симболичком смислу представљао је тачку са које би се успјешно кренуло у обрачун са војном силом оличеном у ЈНА. Припадници „Зелених беретки“, Територијалне одбране БиХ и других паравојних формација отворили су ватру на зграду Дома нешто прије 12 часова. Потпуковник Божиновски Богоје, тада начелник Дома, о самом догађају свједочи: „Када је почео напад на Дом ЈНА и када смо успјели да одбијемо први налет непријатеља, телефоном сам обавијестио дежурног оперативног у Команди 2. Војне области да је почео напад на Дом ЈНА. Дежурни ми је рекао да ће одмах да пошаљу помоћ. Иначе, из претходних разговора са генералом Кукањцем, ја сам имао наређење и упутство да у случају напада на Дом издржим у одбрани један сат, а да ће за то вријеме да стигне помоћ. Међутим, критичне прилике помоћ нам није стигла, а ја сам након размјене чуо да су припадници Заштитног пука који су нам кренули у помоћ изгинули на Скендерији... Иначе, још 15. априла 1992. године предлагао сам генералу Кукањцу да се изврши евакуација Дома ЈНА и да га закључамо, јер ми је већ тада било јасно да се Дом налази у потпуном непријатељском окружењу и да се не може одбранити ни са неупоредиво јачим снагама од оних са којима сам располагао. Међутим, генерал Кукањац ми је рекао да се Дом мора бранити, а да Армија остаје у Сарајеву... Напомињем да ми је приликом напада на Дом ЈНА војник Пајић Драган рекао како Зелене беретке пуцају на аутобус градског саобраћаја који је био пун путника. Дакле, циљ је био да се за такво дјело оптужи посада Дома ЈНА.“¹⁷

У овом нападу смртно је страдао Биџо Џевад¹⁸, цивил, који је био запослен на мјесту портира у Дому. Рањени су војник Дуцан Војислав и потпуковник Божиновски Богоје, а заробљени су: Митровић Драгослав, Шврака Селвер, Соколовић Ђорђе, Соколовић Тодор, Чаушевић Мустафа, Вуга Мунира, Шуша Милка и Станишић Петар.

Поред тога што је рањен, потпуковник Божиновски је у заробљеништву претрпио велику психичку и физичку тортуру. О том је рекао: „Послије два дана боравка у болници у собу у којој сам лежао упао је Исмет Бајрамовић `Ћело` са својим људима. Пошто сам још био тешко покретан од рана које сам задобио и исцрпљен од обилног крварења, они су ме просто подигли из кревета и однијели у једно ауто. Одвели су ме до куће погинулог припадника `Зелених беретки` који је страдао приликом напада на Дом ЈНА. Тај дан је требала да буде сахрана тог лица, а у његову кућу долазили су људи на саучешће. Мене је Бајрамовић оставио на улазу у кућу са двојицом стражара. Био сам у пиџами, а Бајрамовић је људима који су долазили говорио да

¹⁶ Више о овом догађају погледати у поглављу *Злочин у Великом парку*.

¹⁷ Записник о саслушању свједока Божиновски Богоја, бр. 651/93 од 01.03.1995. године, Војни суд у Београду.

¹⁸ Електронска база података Центра ID 61272.

сам ратни злочинац који је убио њиховог друга. Истовремено видео касету која је снимљена са мојим ликом, више пута је емитовала ТВ `Хајат`. Због тога су сви који су излазили из куће имали право да ме пљују, бију, да ми пријете ножем, а када сам у једном моменту пао на земљу неко лице је мокрило по мени.“¹⁹

Потпуковник Божиновски Богоје размијењен је 19. маја 1992. године. Од посљедица тортуре остао је трајни инвалид.

Сазнавши да је Дом ЈНА нападнут, командант 2. Војне области Милутин Кукањац наређује команданту 65. заштитног моторизованог пука Шупут Милану да се са дијелом своје јединице упути у Дом ЈНА и изврши деблокаду истог, те превезе рањене војнике до Војне болнице. Шупут о томе свједочи: „По добијању наређења од команданта Кукањаца и краће процјене ситуације, одлучио сам да у деблокаду и извлачење нападнутих припадника ЈНА кренем са три транспортера и два `ПУХ-а`²⁰, укупно 25 људи, од тога четири официра. У току покрета из Команде 2. Војне области у правцу Дома ЈНА, у улици Обала Војводе Степе непосредно код биоскопа Ђуро Салај (биоскоп у згради Радничког универзитета Ђуро Ђаковић, прим. аут.) колона је нападнута из засједе масовним дејством из свих врста оружја и оруђа од стране паравојних јединица БиХ, када је погођен челни транспортер, којом приликом је погинуо војник возач транспортера којем се сада не сјећам имена (Јелић Слободан, прим. аут.), а исти је био припадник 4. Сарајевског корпуса. Такође, те прилике погинуо је још један војник и један старјешина. Након што је колона нападнута ми смо се зауставили а потом изашли из борбених возила и ушли у просторије биоскопа, одакле смо водили борбена дејства са паравојним јединицама БиХ све вријеме 2. и 3. маја... С обзиром на то да сам имао радио везу са командантом 2. Војне области, истог сам упознао са ситуацијом и нападом на моју колону и од истог тражио помоћ у деблокади из биоскопа. Командант је одговорио да издржимо и да ће помоћ доћи. Нажалост, током 2. маја помоћ није дошла и поред датог обећања. На поновно инсистирање да нам обезбиједе излазак уз помоћ УНПРОФОР-а, добили смо увјеравања од стране генерала Милана Аксентијевића, иначе помоћника команданта 2. Војне области, да ће помоћ доћи у јутарњим часовима 3. маја до 10 часова. Међутим, ни ова помоћ није стигла, а борбена дејства су настављена и наредног дана... Будући да обећана помоћ није стигла до 10 часова, дана 3. маја 1992. године, одлучио сам да ступим у преговоре са командиром паравојне групе Чегар Зораном, којег сам познавао од раније... Суштина мојих преговора је била да престанемо са борбеним дејствима, да ћемо им дати дио наоружања којег посједујемо, а за узврат они ће нам дозволити одлазак у Команду 2. Војне области. Послије увјеравања Чегара да ће испоштовати наш договор уз уважавање мојих захтјева напријед наведених, позвао сам своје војнике да изађу ван из биоскопа и да престану са борбеним дејствима.“²¹

---

¹⁹ Записник о саслушању свједока Божиновски Богоја бр. 651/93 од 01.03.1995. године, Војни суд у Београду

²⁰ Војно теренско возило које је користила ЈНА

²¹ Записник о саслушању свједока Шупут Милана бр. 651/93 од 06.07.1995. године, Војни суд у Београду
Електронска база података Центра, ID 37410.

Тренутак када се капетан Милан Шупут предаје муслиманским формацијама под контролом Зорана Чегара

У свом свједочењу Шупут даље наводи: „По изласку војника из биоскопа почела је напосто општа отимачина дијелова опреме и оружја са мојих војника од стране паравојних група на чијем челу се налазио Зоран Чегар... Схватио сам да је Чегар изиграо наш договор и након свега, умјесто да нам дозволи одлазак у Команду 2. Војне области, затражио је од мене да уз пратњу његове јединице одемо у зграду Предсједништва БиХ. У немогућности да било шта предузмем, ја сам то морао прихватити, а све у циљу како бих спасио животе припадника своје јединице. По доласку у зграду Предсједништва, потпуковник Фикрет Муслимовић, бивши начелник безбједности 4. Корпуса из Сарајева, којег сам иначе од раније познавао с обзиром на то да смо иста класа са академије, наредио је да војнике и старјешине Зоран Чегар одведе у физкултурну салу, гдје су већ тада били припадници ЈНА заробљени дан раније. Ја сам спроведен у самицу Централног затвора у Сарајеву гдје сам провео 11 дана.“²²

У нападу из засједе коју су поставили припадници специјалне јединице МУП-а БиХ код Радничког универзитета „Ђуро Ђаковић“ смртно су страдали Јелић Слободан²³, Јовановић Срећко²⁴ и Церовић Предраг²⁵, док је више лица рањено и заробљено. Нешто касније нападнуто је возило ЈНА које је вршило доставу хране за команду 2. Војне области. Возило се кретало из правца касарне „Маршал Тито“ ка згради Команде 2. Војне области на Бистрику на који је већ била отворена ватра од стране муслиманских формација. „Када смо кренули из Команде према касарни `Маршал Тито` око 11.30 часова на око 200 метара од Команде из кафића су истрчали муслимански војници у униформама ТО БиХ и пуцали по нама и тада су рафалом из аутоматске

²² Исто.

²³ Електронска база података Центра, ID 37410.

²⁴ Исто, ID 37517.

²⁵ Исто, ID 1124.

пушке изрешетали товарни сандук возила за превоз хране. Када смо дошли у касарну `Маршал Тито` натоварили смо храну и чекали једно десет минута јер су се около водиле борбе да се исте смире. Негдје око 12.30 часова смо кренули ка Команди и на улазу у исту од стране муслиманских формација вршено је дејство по нама. Видио сам цивила са снајперском пушком који је пуцао на нас са зграде поште са неке терасе. Видио сам га цијелог, био је одјевен у фармерке и тексас јакну, имао је повез око главе зелене боје. Од његовог хица је рањен возач мог возила Дивовић Горан²⁶ звани `Дивац`, погођен је био у лијеву лопатицу. Зауставио је возило, а ја сам изашао из камиона и извукао га из кабине да му помогнем. У том тренутку су истрчала још два војника из Команде и понијели смо га према Команди. Тада је почела жестока паљба и по нама и по Команди са свих страна. Дивца смо унијели у двориште гдје му је пружена помоћ од стране пуковника др Бранка Радуловића, који је касније и сам погинуо у нападу на колону (Будимир Радуловић, прим. аут). Унијели смо га у санитарско возило и око 15 часова је преминуо.“²⁷

*Убијени из засједе код Радничког универзитета „Ђуро Ђаковић“:
Церовић Предраг, Јелић Слободан и Јовановић Срећко*

Док су се водиле борбе 2. маја код Радничког универзитета, из Војне болнице према Дому ЈНА се упутила јединица Војне полиције, односно Диверзантског вода 65. Заштитног моторизованог пука ЈНА, под командом капетана Марка Лабудовића. Њихов задатак, који је по наређењу генерала Кукањца пренио пуковник Милан Шупут, такође је био да из Дома ЈНА извуку рањене војнике који су се налазили у блокади и окружењу. У помоћ рањеним војницима кренула су четири возила - два возила санитета видно обиљежена ознакама црвеног крста и два `пинцгауера` у њиховој пратњи. Иначе, ово је била најелитнија јединица ЈНА која се у том тренутку налазила у Сарајеву и потпуно реалним се чине теорије које говоре да су догађаји од 2. маја испровоцирани само како би се поменута јединица извукла из Војне болнице гдје је била на обезбјеђењу те на перфидан начин елиминисала из даљих борби. Наиме, 65. Заштитни моторизовани пук је била најискуснија војна јединица у саставу 2. Војне области и искључиво је била потчињена управо самој Команди области. Стекла је велико искуство приликом обављања сложених задатака приликом изласка ЈНА из Словеније и Хрватске. То и јесте разлог зашто је

²⁶ Исто, ID 1124.

²⁷ Записник о узимању изјаве од Савић Горана од 25.10.1994. године, Стручни тим за прикупљање и обраду доказа о злочинима против човјечности и међународног права.

генерал Кукањац ове високоризичне задатке повјеравао управо њима. Из тог разлога дио јединице се спремао за покрет из круга Војне болнице.

У књизи „Ничији војници“ о овом догађају наводи се сљедеће: „У први `пинцгауер` 710 М без цераде, регистарске ознаке П-4319, на мјесто возача ушао је војник Пејић, који га је иначе и возио. Поручник Гвозденовић Обрад извлачи га из кабине и наређује му да се попне на каросерију. Пејић сједа на клупу баш иза њега. На мјесто сувозача сјео је капетан Лабудовић. За митраљезом `М-84` постављеним на кров возила стајао је поручник Цветковић Ивица. Осим Пејића, на каросерији су сједили војници Поповић Бранко, Благојевић Александар и Николић Срђан.

У другом `пинцгауеру`, регистарске ознаке П-3535, на мјесту возача био је поручник Кастрати Михад, сувозач је био војник Бешлић Круно, за митраљезом на крову био је водник Матић Драган, а на каросерији су сједили војници Лазукић Драган, Николић Младен, Гламочић Драган, Пајовић Радош и Николић Драгослав.

Колона од четири возила кренула је са главног улаза Крањчевићевом улицом и изашла на Улицу Хамзе Хуме. Гвозденовић је возио брзо, журећи се да што прије стигне до рањеника. Доласком на Скендерију, на раскрсници их је чекао црни `БМВ` Јуке Празине, који је на крову имао упаљену ротацију. Исти онај којег су диверзанти због свакодневних провокација око Војне болнице тражили да гађају, али ни једном нису добили одобрење од капетана Лабудовића. На сувозачевом мјесту сједио је човјек са камером и снимао долазак колоне. Улица десно према Скупштини БиХ била је затворена јежевима, а на улици се налазио попријечен камион `тамић` и `фолксваген Цета` са упаљена сва четири мигавца. Уласком колоне на раскрсницу на Скендерији, `БМВ` се кретао уназад до Улице Саве Ковачевића, скренуо у улицу и замакао задњим крајем из зграде у Мис Ирбиној, док је предњи крај остао да вири. У Улици Обала војводе Степе на трамвајским шинама налазила су се три празна трамваја.

Запаљена возила групе капетана Лабудовића

Када је први `пинц` дошао наспрам другог трамваја, одјекнуо је пуцањ. Из зграде на углу улица Обала војводе Степе и Саве Ковачевића убијен је Гвозденовић, након чега је `пинц` остао без контроле, угасио се, занио у лијеву страну и замало преврнуо. У том моменту се појављује човјек са ручним бацачем на рамену нишанећи у `пинц`. Поручник Цветковић га рафалом из митраљеа елиминише. Лабудовић искаче испред возила и са подигнутим рукама маше да се прекине паљба. Окреће се према првом `пинцу` и војници јасно чују команду: `Прекини паљбу!`. Цветковић престаје да пуца. Лабудовић корача улицом неких десетак метара са подигнутим рукама машући унакрсно према згради, вичући: `Не пуцајте!`. Тада га погађа први метак и он пада. Цветковић са крова почиње да пуца по згради, док из те зграде наспрам парка и зграда на углу Улице Валтера Перића у класичној `потковици` почиње унакрсна ватра из свих оружја по колони. Водник Матић издаје наредбу: `Напад на возило!` и војници искачу из другог `пинца`. Први `пинц` погађа нека експлозивна направа у десни доњи дио кабине гдје је десетак секунди прије тога сједио капетан Лабудовић. Војници, порађавани још на возилу, искачу и залијежу под трамвај, а на каросерији остају Цветковић и Пејић. Пејић решета `БМВ`, односно онај његов дио који вири иза ћошка зграде. Са другог `пинца` дејствује Матић, пуцајући према згради наспрам парка у Мис Ирбиној. Лабудовић успјева да се подигне и поново виче: `Не пуцајте!`, али га поново погађају. Провлачи се између трамваја према бетонском насипу Миљацке. Први са каросерије другог `пинца` искочили су Николић Драгослав и Пајовић Радош. Обојица одмах бивају рањена. Драгослав добија метак кроз ногу и пада преко возача првог санитета, који јауче да је рањен. Док пуца преко њега штитећи га, каже му: `Брате и ја сам, ћути и повлачи се`. Возач другог санитета, који је био цивилно лице, искаче из возила, силази из трамваја бетонским насипом до Миљацке, гдје се некако довлачи и војник-возач првог санитета. Ту на насипу пуцњевима из зграда са друге стране Миљацке убијају војника-возача првог санитета, а возач другог санитета бетонским коритом ријеке трчи према `Ајфеловом мосту`. Код моста покушава да се попне на улицу и ту га хватају муслиманске снаге.

Поручник Кастрати само са пиштољем претрчава парк и прелази Кошевски поток, док га Матић и остали подржавају. Албанац по националности, био је изузетан ђак, па је прву и другу годину Војне академије дао за годину дана. Последњи пут је у родном Пожаревцу био у марту мјесецу. Мајка Сенија га је преклињала да се не враћа у Сарајево, пошто је требало да се жени, а и двојица његових колега су напустила јединице у Сарајеву, али је Кастро, како су га звали преко мотороле, рекао: `Нећу мајко да будем издајица`. Искаче из потока и под паљбом претрчава оба смјера Улице Хамзе Хуме. Код зграде на углу Улице Валтера Перића долази до командира Војне полиције муслиманских снага, Исмета Бајрамовића `Ћеле`. По једној верзији имао је уперен пиштољ у њега, а по другој пиштољ није ни вадио из футроле, већ је дошао да преговара. У обје верзије тражио је од `Ћеле` да својим људима нареди да прекину паљбу и дозволе повратак групе у Војну болницу. У обје верзије га убијају са леђа.

Масакрирани војници на Скендерији 2. маја 1992. године

Цветковић херојски и даље са `пинца` покушава да одбрани групу. Сасвим случајно се тог дана задесио у Војној болници, јер се претходно поподне због напада муслиманских снага на болницу није могао вратити у Лукавицу, гдје је био стациониран. Матић на другом митраљезу испуцава једну муницијску кутију и тада га погађају у кук. Пада на каросерију и, видјевши да су му војници рањени, са каросерије виче: `Предајемо се, не пуцајте`. Чини му се да на његове повике муслимани још јаче пуцају. Пребацује се преко стране возила на улицу. Митраљез преузима војник Николић Младен, грмаљ из Маглаја, кога су другови у одреду звали `Мрко`. Од свог оружја Младен је највише волио митраљез `М-84`. Једном приликом је, када су их у Војној болници данима гађали снајперима са зграда званих `Момо и Узеир`, узео митраљез, наставио реденике и изрешетао све спратове одакле су пуцали на болницу. ТВ Сарајево је, као и увијек у то вријеме, `објективно` извјестило да су диверзанти напали цивилне објекте и да је било мртвих. Сада пуца према згради наспрам парка одакле са сваког прозора пуцају на њих. Николић Младен и Бешлић Круно из Завидовића ишли су у исту школу, тако да су се знали и прије војске. Леже рањени један поред другог на сарајевском асфалту. Када је заштитни пук, у чијем саставу је био и диверзантски одред, у јесен 1991. године дислоциран из Загреба на Слуњ, Крунин отац је дошао да га посјети. Наговарао га је да напусти јединицу и са њим крене кући. Круно је одбио и рекао да ће остати са својим друговима док не одслужи војни рок. Том приликом његов отац, Хрват, поручио му је да ће платити некога да га убије ако остане у ЈНА. Старјешине су Круну након одласка оца затекле са сузама у очима. Рекли су му да може да иде кући ако му је жао што је остао. Круно је одговорио да му није жао због одлуке, већ се плашио да отац кући неко зло не учини мајци која је била Српкиња. Све вријеме док пуца псује мајку муслиманску.

Иако вишеструко израђавани, сви војници се херојски боре. Пајовић Радош, оставши без муниције, скида `зољу` са рамена. Придиже се да би заузео бољи положај, док му Драгослав виче да не устаје. Испуљује ракету према митраљеском гнијезду у згради на углу и сљедећег тренутка пада смртно погођен. Лабудовић пузи према `Ајлфеловом мосту`. Почиње ватра и са супротне обале, са хале `Скендерија`. Цветковић остаје без муниције на митраљезу. Он и Пејић залијежу поред осталих војника. Поповић Бранко је убијен, Благојевић Александар је тешко рањен, херојски се бори Николић Срђан. Благојевић је по ВЕС-у возач, одслужио је и војни рок и продужетак од три мјесеца, али због ситуације у Сарајеву није могао да оде кући. Могао је да

иступи из строја и не оде на задатак, нико му то не би замјерио, али није, остао је до посљедњег тренутка са својим друговима.

Лазукић не чује митраљез поред себе. Окреће се и види Младена како лежи на леђима. Дрма га: `Мрко, Мрко, јеси жив?` Младенове беживотне очи су биле упрте према небу. Пејића удара нешто у шљем. Помислио је да је метак, али схвата да га Цветковић удара руком јер га није чуо. Пита га: `Мали, имаш ли шта?` мислећи на муницију. Пејић хоће да му да два оквира од аутоматске пушке која је држао у бочном џепу панталона, али види да је метак ту погодио и да су му се оквири распали и меци поиспадали. `Немам ништа`, одговара... Један по један, диверзанти остају без муниције. Цветковић вади пиштољ и пуца све до посљедњег метка. Пејић га пита: `Шта да радимо друже поручниче?`. Видјевши да нема одговора окреће се и види свог командира како лежи док му се крв слива са чела низ лице. Провлачи се испод трамваја и налази заклон иза једне од двије трафике на обали Миљацке. Према изјавама преживјелих, послје неких петнаестак минута, диверзанти више нису пуцали јер нису имали муниције. Убијали су их рањене једног по једног као на стрелишту.²⁸

Тијела убијених припадника 65. ЗМТП леже на улици

---

²⁸ „Ничији војници“, Жељко Пантелић, РЦИРЗ 2021. год, стр. -.

Сва драматичност ситуације у којој су нашли припадници 65. Заштитног моторизованог пука видљива је и из изјаве Душана Аврамовића који се тада налазио на дужности референта за сузбијање криминалитета у 65. ЗМТП.

„Ја сам се 2. маја 1992. године налазио у Команди Сарајевске војне области. Негдје око осам часова добио сам задатак да одем са оклопним транспортером од Команде армије до Грбавице гдје се налазио један рањеник. Са мном у транспортеру је био старији водник Ђурулија и још четири војника... Имали смо проблема са извлачењем рањеника пошто су нас гађали снајпером са зграде Скупштине. Но ипак смо рањеника убацили у транспортер и довели га до Војне болнице. У међувремену је преко радија јављено да се не дозволи пролаз нашем транспортеру јер са њим превозимо `четничке снајперисте` у Војну болницу. Ово сам сазнао када смо дошли у Војну болницу и након тога је пуковник Тома Таушан, управник Војне болнице, ову вијест демантовао преко Радио Сарајева. Ја сам се у кругу болнице видео са капетаном 1. класе Марком Лабудовићем, који је такође био припадник моје јединице, а који је био стационаран са својом јединицом као обезбјеђење Војне болнице. Управо Лабудовић ми је рекао да је вијест о томе да војни транспортер превози `четничке снајперисте` до Војне болнице била емитована преко радија, као и деманти управника Војне болнице. У међувремену се указала потреба за довожењем још четворице рањених са десне стране Миљацке, у Вилсоновом шеталишту код зграде музеја. Тамо нам није био могућ приступ, јер су припадници `Зелених беретки` већ имали распоређене снаге са десне стране Миљацке. Капетан Лабудовић је стога тражио једно возило милиције да нас прати. Возило милиције је напријед ишло са упаљеном ротацијом и четири жмигавца, а ми смо са транспортером ишли иза њега. Ту смо доживјели непријатну ситуацију утолико што нас је милицијско возило увело у гаражни простор Скупштине БиХ, која је потпуно била `покривена` са снагама МУП-а БиХ. Схватио сам да је у питању клопка и наредио сам једном милиционеру да изађе из возила и увео га у транспортер, а другом који је остао у возилу МУП-а да крене назад према Војној болници. Тако смо враћени до Војне болнице, а затим смо одатле кренули ка Команди Армије, с тим што смо претходно обавијестили пуковника Шупута шта се догодило и он нам је послао два транспортера и два `ПУХ-а` у помоћ, па смо безбједно дошли до Команде Армије. Већ тада на путу код моста Скендерија су били постављени контејнери који су блокирали саобраћај, тако да смо тешко прошли ту барикаду, односно морали смо ју уклонити да бисмо уопште прошли.

По доласку у Команду Армије, око 11.15 часова, добили смо обавјештење да је извршен напад на Дом ЈНА у Сарајеву и генерал Кукањац је наредио пуковнику Шупуту да са својом јединицом оде до Дома ЈНА и превезе рањене у Војну болницу и види шта се дешава. Иначе, било је јављено да је потпуковник Богоје Божиновски, начелник Дома ЈНА рањен, као и један капетан чије име не знам. У акцију је укупно кренуло три `пуха` и три транспортера, а ја сам се налазио у првом возилу `пух` заједно са пуковником Шупутом. Кретали смо се Добровољачком улицом према мосту Дрвенија, а имали смо намјеру да пређемо Миљацку у Улици Томе Масарика и затим поред Војне установе `Јединство` скренути десно и доћи до Дома ЈНА. Међутим, оно што нам је упало у очи била је необична тишина и недостатак људи на улици. Нигдје никога није било. И Шупуту и мени је ово било врло сумњиво па је пуковник Шупут наредио да се вратим назад у Команду Армије због одржавања везе, а он је прешао у транспортер код капетана Петровића. Ја сам се вратио у Команду Армије и моторолом одржавао везу са Шупутом. Чим сам дошао у Команду почела је јака пуцњава из правца града. Послије јаке експлозије јавило се неколико људи из ове колоне која је кренула према Дому ЈНА. Тако ми је водник 1. класе Раденко Магазин

јавио да је тешко рањен и да су му два војника погинула. Јавио се капетан Марковић (Марковић Миодраг, прим. аут) да има на улици рањен водник Бојан Јовановић и још два војника. Послије сам чуо како водник Магазин зове пуковника Шупута и јавља да је тешко рањен у ноге и да не може да макне. Чуо сам пуковника Шупута да командује, односно говори да се покуша пробити до зграде Радничког универзитета 'Ђуро Ђаковић', а колико сам схватио из разговора водник Магазин се и налазио управо у његовој непосредној близини.

Док се све ово дешава, почео је напад на Команду 2. Војне области ЈНА. Најприје је отворена ватра на камион са храном у коме су се налазили војник Дивчић Горан (Дивовић Горан, прим. аут) и сви су га звали 'Дивац'. Старјешина возила био је поручник Горан Белић као дежурни официр Команде Армије. Иначе, ватра на ово возило била је отворена код моста Дрвенија. У пратњи овог возила било је возило марке 'пух' у коме је био старјешина возила старији водник Раде Ненадић. Ово возило је успјело доћи до степеница на улазу у Команду Армије, а возило 'пух' је направило круг и ушло у двориште Команде. Након овога поручник Белић је изашао из возила и ушао на главни улаз у Команду. Видјело се да је рањен у десну руку и рекао је да је возач Дивчић (Дивовић, прим. аут) погођен у предјелу леђа и да је тешко рањен. Отишао сам са још четворицом, са старијим водником Ненадићем и двојицом војника и изнијели смо Дивчића из возила и донијели га унутар зграде. И за ово вријеме док смо га уносили била је отворена ватра по Команди. Када смо га унијели, смјештен је у санитетско возило и дошао је одмах доктор Будимир Радуловић, пуковник, који је покушао да му укаже помоћ. Међутим, у једном моменту др Радуловић је устао и рекао да му више не може помоћи пошто је рањен у кичму и тада је почео да плаче. Војник је у том моменту већ био без свијести. У међувремену ми се преко мотороле јавио пуковник Шупут који је био блокиран у згради РУ 'Ђуро Ђаковић' и рекао ми да нема везу са Кукањцем те да одем до пуковника Кукањаца и да му посредством мотороле омогућим везу са њим. Истовремено је Кукањац послао курира по мене, па сам одмах отишао до њега и путем моје мотороле успоставио је везу са Шупутом. Шупут је од Кукањаца тражио помоћ, а Кукањац је тада рекао да је кренуо тенковски батаљон из Лукавице те да ће доћи авијација и да се држи. Генерал Кукањац ме је питао гдје је остатак наше јединице и ја сам му одговорио да је дио јединице у Војној болници те да је тамо командант тог одреда капетан Марко Лабудовић, један дио јединице је у Бутилама, а мањи дио у Калиновику. Генерал Кукањац је наредио капетану Лабудовићу преко мотороле да се са јединицом одмах упути према пуковнику Шупуту према згради РУ 'Ђуро Ђаковић'. Некако послје успостављања везе, капетан Лабудовић се сам понудио да крене у помоћ Шупуту, а Кукањац је то, може се рећи, одобрио, односно прихватио.

Послије једно пола сата ми се јавио капетан Лабудовић. Ја сам имао позивни знак 'Сава 13', а капетан Лабудовић 'Дунав'. Јавио ми се Лабудовић и рекао да је нападнут на Скендерији. Такође ми је рекао: 'Нема ти више Жуће и Брегане'. Ја сам схватио да су погинули поручник Цветковић Ивица и поручник Гвозденовић Обрад. Тада је престао да се јавља. Одмах сам отишао код генерала Кукањаца и саопштио му да је Лабудовићева јединица нападнута код Скендерије и да има мртвих. Послије једно 15 минута јавио ми се поново Лабудовић преко мотороле и рекао ми да је био у несвијести, да је остао без десне ноге и да види тенкове из правца моста Врбања према њему. Описивао ми је мјесто гдје се налази. Из тог описа схватио сам да је мјесто напада на раскрсници Улице Обала војводе Степе Степановића и новог моста на Скендерији. Након тога, генерал Кукањац је отишао у канцеларију потпуковника Патачка Фрање, из прес-центра назвао Радио Сарајево и неком дежурном новинару на радију рекао: 'Пичка вам матерна, јавите преко

радија да се више не нападају моји људи и не убијају, иначе ћу срушити град`. Овај му је одговорио: `Господине генерале, доста сте срали, сада једите`. Кукањац је био љут јер се веза прекинула, ухватио се за главу и рекао: `Сада ћу ја вама показати..`

Послије извјесног времена преко мотороле се поново јавио капетан Лабудовић. Рекао ми је да је по други пут био у несвијести и да и даље крвари. Тада ми је преко телефона издиктирао број његове жене у Београду и рекао ми тачну адресу гдје се налази. Замолио ме је да је назовем, кажем јој шта се догодило са њим и да чува дјецу. Тада ми је рекао да ће се убити уколико не дође помоћ за десет минута. Поручио ми је да пренесем његовом земљаку Милутину Кукањцу да он гине, а не зна зашто гине. Још је рекао да пренесем Кукањцу да запали град и њега заједно с градом. У разговор се преко мотороле умијешао и пуковник Шупут који је молио Лабудовића да издржи још мало јер нам је свима исто, а да је генерал Кукањац обећао помоћ. Послије тога се капетан Лабудовић више није јављао преко мотороле. Ово задње јављање капетана Лабудовића било је око негдје око 18:45 сати.²⁹

Колона војно-санитетских возила која се кретала из правца Војне болнице према Дому ЈНА нападнута је из постављене засједе на раскрсници Улице Војводе Степе и новог моста на Скендерији. Засједу су поставили припадници ТО БиХ, специјалне јединице МУП-а Р БиХ, као и дијелови паравојне јединице „Зелене беретке“.

Тијела побијених војника неколико дана су остала да леже на улици. Муслиманска страна није дозвољавала да се посмртни остаци покупе и предају органима ЈНА, ваљда како би се хвалили својим „херојским дјелом“. У каквом су стању били лешеве видљиво је на основу фотографија лица мјеста, као и из обдукционих записника који су вршени на Војномедицинској академији у Београду. На основу изјава свједока, муслиманским екстремистима није било довољно што су побили припаднике 65. Заштитног моторизованог пука већ су њихова тијела спалили са електричним кабловима које су покидали теретним возилом са оближњих водова за трамвај и тролејбус који је саобраћао на тој рути. Када се погледају слике посмртних остатака, ове тврдње звуче прилично истинито.³⁰

Без могућности да пружи било какву врсту озбиљнијег отпора, код платоа Скендерија убијено је 11 припадника ЈНА и то: капетан Лабудовић Марко, поручник Гвозденовић Обрад, поручник Цветковић Ивица, поручник Кастрати Михад, те војници Поповић Бранко, Бешлић Круно, Николић Младен, Пајовић Радош, Благојевић Александар, Николић Срђан те возач Бојанић Небојша. Посмртни остаци Кастрати Михада и Бешлић Круне до данашњег дана нису пронађени. Поред напријед наведених, код Скендерије је погинуо и Глуховић Александар који је из касарне „Славиша Вајнер Чича“ кренуо према Дому ЈНА како би помогао рањенима и заробљеним лицима.

Рањени су: Бабовић Михајло, Гламочић Драган, Лазукић Драган, Матић Драган, Николић Драгослав и Пејић Милан.

---

²⁹ Записник о саслушању свједока Аврамовић Душана, бр. 651/93 од 12.08.1994. године, Војни суд у Београду.

³⁰ Записник о саслушању свједока Шушић Борислава, бр. 66/94 од 05.11.1995. године, Основни суд Илиџа

Посмртни остаци Церовић Предрага приликом обдукције на ВМА

За то вријеме, напади на зграду Команде 2. Војне области све више добијају на интензитету. Особље и војска се од раног јутра налазе у тоталној блокади и трпе жестоку ватру којом јединице „Патриотске лиге“, Територијалне одбране, „Зелених беретки“ и Специјалних јединица МУП-а БиХ дејствују по њима. Напади јаког интензитета су трајали све до 22 часа, а током ноћи је било спорадичне пуцњаве. У покушају да сачува голи живот од напада сарајевских криминалаца под вођством Јусуфа Јуке Празине, на капији зграде Команде погинуо је војник Новић Перица. Младић родом из околине Прњавора убијен је на улицама Сарајева од стране тих истих криминалаца који су му се на овај начин „одужили“ што их је само непуних мјесец дана раније зауставио у пљачки и рушењу градске имовине. Новић Перица добио је писмену захвалницу од стране цивилних органа Сарајева због личног доприноса очувању нормалног живота у граду на Миљацки што се и види из документа који се налази у бази података Центра.³¹

---

³¹ Електронска база података Центра, ID 109863.

SAJMI-2777
Centrottrans
SARAJEVO

SARAJEVO, SARAJEVO BR. 1, Telefon: 011-2777, Generalni direktor: 011-2777, (011-2777), (011-2777), (011-2777), (011-2777)

DRUGA VOJNA OBLAST

- Na čelu Komandanta Druge
vojne oblasti generala
Kukanjca -

SARAJEVO

Naš znak: 011-012

Naš znak:

Naš znak: 011-012

7.04.1992.god.

U ovim teškim vremenima kada su objektivno razrušene mnoge funkcije društva, između ostalog i MUP-a, želimo da Vam se zahvalimo na izuzetnom odnosu i požrtvovanju Vašeg vojnika iz V.P. 7203/4 Nović Perice, Galamić Nedeljka (i još jednog vojnika čije ime ne znamo) koji su nam pomogli i obezbjedjivali objekat Autobuske stanice u noći 5/6 i 6/7. 04. 1992. godine. Isto tako uzajamnu pomoć je pružio redovno obezbjedjenje Vašeg objekta koje se nalazi preko puta Autobuske stanice.

Njihovom akcijom spriječeno je nekoliko provala i kradja i pohvatani počinioci na objektu i lokalitetu Autobuske stanice.

Još jedanput se zahvaljujemo na ovako poštenom i čestitom odnosu.

GENERALNI DIREKTOR

Musuf Buzdžović dipl. ing. saobr.

Захвалница генералног директора „Центротранса“ војницима ЈНА

У тренуцима када је мрак прекривао Сарајево другог мајског дана 1992. године у згради Команде на Бистрику су лежала беживотна тијела Дивовић Горана и Новић Перице. Нешто даље, на раскрсници код новог моста Скендерија остала су под ведрим небом разбацана тијела припадника Диверзантског одреда 65. Заштитног пука, док су преживјели чланови Шупутове групе спас чекали у просторијама Радничког универзитета и подруму оближњег небодера.

Дакле, епилог дешавања 2. маја јесте да је у нападима на Дом ЈНА, зграду Команде 2. Војне области те у засједама за групе потпуковника Милана Шупута и капетана Марка Лабудовића на Скендерији убијено укупно 18 лица, док је велики број њих тешко рањено. Сви су страдали пружајући отпор паравојним формацијама и снагама МУП-а БиХ. На основу претходно наведеног јасно је да је муслиманска страна прва испровоцирала сукоб нападом на Дом ЈНА. Групе потпуковника Милана Шупута и капетана Марка Лабудовића су имале наређења претпостављене команде да из Дома ЈНА извуку рањене и транспортују их у Војну болницу те спасу преостало особље из окружења. Иако бошњачка страна годинама заступа наратив по коме

су „Нишки специјалци“ кренули у напад на зграду Предсједништва БиХ како би извршили државни удар јасно је као дан да то напросто није тачно. У Сарајеву нису постојали никакви „нишки специјалци“ нити је постојала „Војска Југославије“. Војници који су убијени 2. маја су били припадници Сарајевске војне области ЈНА. Родом су били из Хан Пијеска, Пожаревца, Зворника, Београда, Завидовића, Прњавора, Какња па и Сарајева и положили су заклетву да бране заједничку државу. Друго, да је циљ ЈНА био да заузме зграду Предсједништва БиХ и пресјече Сарајево на два дијела и тако изведе државни удар, иста не би данима уназад вршила дислокацију средстава и опреме из Сарајева и остала потпуно „гола“ у окружењу непријатеља. Поготово не би покушала заузети Сарајево са двије групе од непуних 70 људи. Прилично је нејасно и ко је то покушао да заузме зграду Предсједништва. Јединица капетана Лабудовића је у свом путу према Дому ЈНА из Војне болнице претходно прошла поред зграде Предсједништва и пресретнута је у непосредној близини новог моста на Скендерији. Са друге стране, група потпуковника Милана Шупута је прешла Миљацку код новог моста на Скендерији и скренула десно у правцу Дома ЈНА када је нападнута код Радничког универзитета „Ђуро Ђаковић“. Евидентно, обје групе су имале правце кретања супротно од положаја зграде Предсједништва. Преживјели чланови ових посада изричито одбацују наводе да су имали наређења да тај дан заузму зграду Предсједништва БиХ или неке друге институције. Дакле, не постоји ни један материјални доказ да су војници ЈНА погинули у борбама док су покушали заузети виталне објекте у Сарајеву.

У дану када је у Сарајеву почео коначни обрачун са ЈНА, на сарајевски аеродром је слетио предсједник БиХ Алија Изетбеговић заједно са својом пратњом. Он се управо вратио из Лисабона са мировних преговора у организацији Европске заједнице и одлуком Милутина Кукањца, главнокомандујућег 2. Војне области, одлучено је да Изетбеговић и његова пратња буду задржани на аеродрому, а након тога спроведени у Команду Сарајевског корпуса на Лукавицу. Иначе, 5. априла 1992. године аеродром у Бутмиру је под своју контролу ставила ЈНА заузимањем од стране Сарајевског корпуса под командом Војислава Ђурђевића. За команданта аеродрома постављен је пуковник Видоје Магазин. На овај начин омогућено је организовање „ваздушног моста“ којим су током априла велики број жена, дјеце и страних држављана евакуисани из Сарајева којем је недостајала варница да се покрене ратна лавина. Поред Изетбеговића, у делегацији заједно са њим били су његова кћерка Сабина, тјелохранитељ и Златко Лагумџија као представник опозиционих партија у парламенту Р БиХ. Командант Сарајевског корпуса Војислав Ђурђевић о задржавању Алије Изетбеговића на сарајевском аеродром говори сљедеће: „Дана 2. маја позвао ме је у моју канцеларију у Лукавицу пуковник Видоје Магазин и рекао ми да има најављено слијетање авиона из Лисабона у којем се налазио предсједник Предсједништва БиХ Алија Изетбеговић. Питао ме је шта да ради, а ја сам назвао генерала Кукањца, команданта 2. Војне области и консултовао га. Генерал Кукањац је консултовао некога у Београду, али не знам кога и наредио ми да Изетбеговића и његову пратњу прихватим на аеродрому и да их довезем у Лукавицу. Тако сам јавио ово пуковнику Магазину. Послије извјесног времена назвао ме је пуковник Магазин и рекао ми је да је авион слетио на аеродром те да нико од званичних лица БиХ предсједника Изетбеговића није дочекао на аеродрому. Такође ми је рекао да Алија неће да иде у Лукавицу, а ја сам поручио пуковнику Магазину да пренесе Изетбеговићу да су путеви блокирани и да ће тешко стићи до града, те да му је најсигурније да дође у Лукавицу. Послије извјесног времена у касарну `Слободан Принцип Сељо` у Лукавицу је дошао транспортер са аеродрома из кога су изашли Алија Изетбеговић,

његова кћерка Сабина, његов пратилац кога су звали `Жићо`, а чини ми се да се презива Имамовић и др Златко Лагумџија из Партије реформских снага. Алија се поздравио са мном и упитао ме: `Генерале, је ли ово значи да сам ја затвореник`, а ја сам му одговорио: `Не, него сте спашени`. Изетбеговића и његову пратњу сам увео у канцеларију пуковника Гаговића, помоћника за позадину у Команди корпуса и ту сам их понудио кафом, соком и слично... Алија Изетбеговић је био видно уплашен и било је очигледно да се плаши за свој живот. Иначе, генерал Кукањац је издао строго наређење да никоме не смије фалити длака са главе и да се организује прихват ових људи на један достојанствен начин... Ту ноћ су преспавали у касарни у Лукавици ...³²

Ево шта је о овом догађају рекао Милутин Кукањац:

„У јеку ужасних борби око зграде Команде области и других војних објеката у Сарајеву, око 18 часова обавијештен сам од команданта сарајевског корпуса Војислава Ђурђевића да је из Лисабона на сарајевски аеродром пристигао Алија Изетбеговић и питао шта да се ради. Наредио сам генералу Ђурђевићу и команданту аеродрома пуковнику Магазин Видоју да га склоне у пристанишну зграду, да га добро обезбиједе, да се према њему односе као према шефу државе, док се не донесе одлука шта даље радити. У међувремену сам обавијестио генерала Аџића о овом случају... Пошто Изетбеговића на аеродрому нико од његових није дочекао, па ни УНПРОФОР, а аеродром је био под нашом командом, постојала је опасност да га наоружане групе око аеродрома заробе или ликвидирају са врло тешким посљедицама које би иза тога могле настати прије свега по нас и мене лично јер се аеродром налазио под мојом непосредном командом. Варијанта да га пустимо да иде сам је отпала, јер би га убили. Да се то догодило, он би био проглашен за свеца, муслимани и Хрвати би остали „чистих руку“, а ми (Срби) би једноставно били проглашени звјерима. Треба знати да је муслиманско-хрватско руководство у Сарајеву прогласило Изетбеговића издајником, пошто је 1. или 2. маја у Лисабону потписао тројну подјелу БиХ, која је иначе била врло повољна за Србе... Након извјесног времена ступио сам у контакт са генералом Аџићем који је у име врховног команданта рекао да се моји приједлози у цјелости прихватају, а то су: да Алију једним борбеним возилом сигурним правцем пребацимо у зграду команде Сарајевског корпуса на Лукавици, да се смјести у канцеларију преко пута команданта Корпуса, да му се обезбједи пристојан смјештај, исхрана, обезбјеђење и по потреби љекар те да 3. маја 1992. године од седам часова преко УНПРОФОР-а и других фактора међународне заједнице отпочнемо преговоре како би 3. маја 1992. године измјестили посљедњи дио команде области ван града. Чврста је моја одлука била и она је одобрена и прихваћена од моје врховне команде, да не преговарам лично и непосредно са муслиманско-хрватским руководством, већ да радим преко УНПРОФОР-а, да нама УНПРОФОР буде стопостотна гаранција за излазак из града, а да УНПРОФОР-у гаранција буде муслиманско-хрватско руководство. На основу такве одлуке отпочеле су активности од седам до 15 часова. Носилац свих активности које се односе на план изласка био је канадски генерал Луис Макензи. Алија Изетбеговић се налазио на Лукавици, ја сам се налазио на Бистрику у Команди области, муслиманско-хрватско руководство у згради Предсједништва БиХ, а српско руководство на Палама... Да би се ствари схватиле, мора се имати у виду да су сви прилази и пролази ван града

---

³² Записник о саслушању свједока Ђурђевића Војислава, бр. 651/93 од 22.02.1995. године, Војни суд у Београду.

Сарајева за Команду области били закрчени, затворени и зарушени. Остала је само и једино Добровољачка улица, којом су иначе сви наши покрети вршени од 10. априла 1992. године.³³

С обзиром на то да је пуковник Ђурђевац имао озбиљних здравствених проблема тог дана, иницијативу у разговору са Алијом Изетбеговићем око измјештања Команде 2. Војне области преузео је Милосав Гаговић, његов замјеник у Сарајевском корпусу те је предложио следеће: да посредством Ејупа Ганића изда наређење својим потчињеним јединицама да се прекину борбена дејства на простору града, да се извуку и збрину рањени, да се евакуишу мртви са улица што је до тада било онемогућено због дејства јединица ТО БиХ, да се деблокира Војна болница, зграда Команде 2. Војне области и све касарне у Сарајеву те да се тако створе услови да се команда 2. Војне области на челу са генералом Кукањцем измјести из Бистрика у Лукавицу. Ови приједлози су од стране Изетбеговића прихваћени који је онда телефонирао Ејупу Ганићу, пренио му ове захтјеве и наложио да се тако и поступи. Овим договором је предвиђено да сутрадан, 3. маја, у Лукавицу дођу представник УНПРОФОР-а Макензи, Колом Дојл – представник ЕЗ, као и Радован Караџић који се налазио на Палама. У Лукавици би се сачинио одговарајући документ којим би се регулисао даљи статус припадника ЈНА на простору БиХ, породица активних и пензионисаних војних и грађанских лица српске, црногорске и других националности који желе да премјесте своје породице са простора БиХ. Пуковник Гаговић је о садржају договора обавијестио генерала Кукањца који се сагласио са напријед наведеним. Договор је прихватио и Изетбеговић који је о детаљима обавијестио Ганића као и остале чланове крњег Предсједништва БиХ.³⁴

„У јутарњим часовима 3. маја у Лукавицу су стигли Макензи и Дојл у моменту када сам се налазио у својој канцеларији са Изетбеговићем па сам ову двојицу путем преводиоца упознао о нашем договору. Мекензи се одмах сагласио, а Дојл је тражио да договор не буде у касарни у Лукавици већ у згради УНПРОФОР-а у Сарајеву што ја нисам прихватио, а са тим се сагласио и Изетбеговић. Након овога сам изашао да обиђем јединице по већ унапријед утврђеном плану, тако да сам се задржао до иза 12 часова. Зачудило ме је да још увијек нема колоне Команде 2. Војне области па сам се упутио у касарну гдје ме је срео курир и пренио ми да ме је телефоном тражио генерал Кукањац. Ушао сам у канцеларију и у том моменту је Изетбеговић држао слушалицу у руци рекавши да ме треба генерал Кукањац. Јавио сам се на телефон и том приликом ме Кукањац обавијестио да се телефонски договорио са Изетбеговићем и Ганићем да Изетбеговић гарантује излазак Команди Армије и приштапским јединицама под условом да он лично дође у Команду Армије са припадницима УНПРОФОР-а и изведе Команду и приштапске јединице безбједно. Овом договору који је постигао Изетбеговић са Кукањцем телефонским путем били су присутни Макензи и Дојл. Ја сам тада питао генерала Кукањца зашто је промијењена одлука, односно договор који сам постигао са Изетбеговићем, на што је Кукањац тражио да овога пута буде по његовом што сам ја и прихватио. Како је Изетбеговић гарантовао Кукањцу да ће безбједно извести Команду 2. Војне области и приштапске јединице ако он са Макензијем пође у Команду и буде у колони приликом изласка, ја сам на то пристао и упутио Изетбеговића и Макензија у Команду 2. Војне области код генерала Кукањца, ради извођења исте у Лукавицу, док је Колм Дојл остао са мном у касарни. Дојл је питао да ли је он сада талац на што сам одговорио да није

³³ Записник о саслушању свједока Кукањац Милутина, бр. 651/93 од 12.01.1995. године, Војни суд у Београду.

³⁴ Записник о саслушању свједока Гаговић Милосава, бр. 168/97 од 17.02.1998. године, Основни суд у Херцег Новом.

и да остаје са мном искључиво ради евентуалног договора и одржавања везе са Изетбеговићем и Макензијем око изласка Команде из објекта на Бистрику. Генерал Кукањац је тражио двадесет возила ради одвожења опреме и војника што је и урађено. Приликом одласка Изетбеговића и Макензија, замолио сам Макензија да он лично буде у транспортеру са Кукањцем као и Изетбеговић, те да дође до Врбања моста, пропусти колону у Лукавицу, а након тога нека Изетбеговић иде у Предсједништво, Кукањац у Лукавицу, а Макензи према свом нахођењу. Макензи ме је замолио да му дам вишег официра јер он не познаје довољно град па сам ја одредио пуковника Јаковљевић Слободана, помоћника команданта Корпуса да пође са њим што је овај и учинио. Изетбеговић је замолио да назове Ганића, што сам му и омогућио и чуо сам када га је питао: `Ејупе, је ли онај човјек сигуран да можемо Команду 2. Војне области са јединицама безбједно извести` и на ово је добио потврдан одговор.³⁵

Дакле, постојала су два добра и потпуно оправдана разлога зашто је одлучено да се Алија Изетбеговић задржи на аеродрому и да му се не дозволи одлазак према граду. Као прво, у околини аеродрома, као и у цијелом Сарајеву 2. маја су вођене велике борбе. Муслиманске паравојне формације заједно са јединицама ТО БиХ и јединицама МУП-а БиХ су из свих врста оружја вршиле нападе на све објекте и људство ЈНА које се грчевито бранило. У таквој ситуацији нико није могао гарантовати безбједан пролазак Алији Изетбеговићу до зграде Предсједништва БиХ. Колико је озбиљна ситуација била довољно говори и то што нико од представника међународне заједнице, званичника Р БиХ као ни јединице УНПРОФОР-а нису дочекали Изетбеговића у Бутмиру. Други разлог је тај, што је са смјештањем Алије Изетбеговића у Лукавицу, Команда 2. Војне области ЈНА имала могућност да његов долазак у сједиште Предсједништва услови са престанком напада на њу и омогући излазак Армије из окружења и њен одлазак у Лукавицу. И заиста, када је муслиманско руководство добило информацију да се Изетбеговић налази у касарни у Лукавици, интензитет напада на објекте ЈНА у Сарајеву је временом опадао да би у току ноћи било само спорадичне пуцњаве.

Свануо је 3. мај. Алија Изетбеговић се налази у Лукавици. Преговори за његово ослобађање, односно за исељавање војске ЈНА са Бистрика трају од раних јутарњих часова.

„...Ујутро ме позвао телефоном генерал Кукањац, командант Сарајевске Војне области и рекао ми да одем у зграду Команде УНПРОФОР-а која се налазила у згради предузећа ПТТ инжињеринг у Сарајеву и да разговарам са генералом Макензијем по питању пуштања предсједника Изетбеговића који је дан раније задржан у касарни у Лукавици и измјештања Команде 2. Војне области из града Сарајева у Лукавицу. Убрзо после овог разговора по мене су дошли представници УНПРОФОР-а са борбеним возилом и мене и пуковника Чађу пребацили у зграду ПТТ инжињеринг. По доласку у зграду отишли смо у канцеларију генерала Макензија. У канцеларији су поред генерала Макензија били господин Колм Дојл, представник Европске Заједнице и др Ејуп Ганић, потпредсједник Предсједништва БиХ. Испред ЈНА смо били пуковник Чађо и ја. Генерал Макензи ми је рекао да тренутно нема те земље у свијету гдје је армија ухапсила шефа државе и да безусловно захтијева да се он пусти из затвора. Ово је главом потврђивао и Ејуп Ганић, по чему сам схватио да генерал Макензи уствари преноси његове ставове. Макензију сам одговорио да се слажем да нема земље у свијету гдје је армија ухапсила шефа државе, али да исто тако нема државе у свијету гдје се командант армијске области са ужим дијелом команде држи у потпуном окружењу, а то је једна врста затвора. Додао сам да

---

³⁵ Исто.

предсједник Изетбеговић није у затвору него је склоњен са аеродрома у касарну Лукавица из разлога његове личне безбједности. Инсистирао сам да се једино може разговарати око истовременог пуштања Изетбеговића и изласка Команде Армије из града у Лукавицу. Др Ејуп Ганић се овоме оштро противио и захтијевао је да се прво пусти предсједник Изетбеговић, а да ће се накнадно разговарати о изласку Команде Армије. Генерал Макензи се сложио са мојим приједлогом и захтијевао је од Ганића да се преговор обавља онако како сам ја предложио. Ганић је тада мени и Макензију рекао да предсједник Изетбеговић нема кредибилитет пошто је ухапшен и држи се мимо своје воље у рукама Армије, те да предсједништво Р БиХ не признаје његове разговоре и неће пристати ни на какав договор који буде постигао предсједник Изетбеговић. Истовремено је рекао да је он тај који има легитимно право да са нама разговара, пошто врши функцију предсједника Предсједништва БиХ, а сагласно Уставу Републике БиХ. Ту смо наставили разговор и договорили смо се, уз помоћ генерала Макензија, да возило УНПРОФОР-а оде у Лукавицу по Изетбеговића, да га одведе до зграде Предсједништва БиХ, гдје би се он задржао једно краће вријеме да би добио кредибилитет од чланова Предсједништва да може да разговара, а затим би се поново возилом УНПРОФОР-а вратио у зграду ПТТ инжињеринга, односно у зграду УНПРОФОР-а. Генерал Макензи је упозорио Ганића да ће он лично све вријеме бити уз Изетбеговића и да га Ганић неће моћи склонити у страну, већ да ће Изетбеговић морати доћи на преговоре у команду УНПРОФОР-а. Други дио договора је био да истовремено друго возило УНПРОФОР-а оде у Команду Сарајевске Војне области и доведе генерала Кукањца у зграду УНПРОФОР-а ради преговора. Након што је овај договор постигнут, ја и Ганић смо изашли из зграде УНПРОФОР-а и ја сам са једним возилом УНПРОФОР-а отишао у зграду Команде Сарајевске Војне области а Ганић са другим возилом у зграду Предсједништва БиХ како би обезбједио наш сигуран одлазак у зграду Команде. Пролазећи кроз двориште Команде и кроз дијелове зграде видио сам да стање није редовно. Људи су били у шоку, сви војници и старјешине су били са шљемовима и наоружани тешким наоружањем. Сваки од официра је имао положај на неком од прозора Команде Армије. Официри су били претворени у обичне борце са задатком да дословно одбране своје голе животе. На згради Команде Армије су се видјели трагови тешких борбених дејстава. Унутар зграде су била два мртва војника, а прозори су били разбијени. Док сам упознавао генерала Кукањца са резултатима договора често је звонио телефон и генерал Кукањац је у пар наврата разговарао са предсједником Изетбеговићем. Мој утисак је био да људи из Команде Армије немају повјерења у генерала Кукањца и не желе га пустити да сам оде на преговоре у команду УНПРОФОР-а. Ово ми наравно није рекао Кукањац него је то био мој закључак према ономе што сам видио и при самом уласку у Команду Армије. Повремено су у Кукањчеву канцеларију улазили официри који су му саопштавали да су ухватили поруке паравојних формација `Зелених беретки` да имају намјеру да ликвидирају Кукањца приликом његовог одласка у зграду УНПРОФОР-а. Било како било, Кукањац је одлучио да не оде у зграду УНПРОФОР-а него је послао мене да продужим преговоре и да захтијевам да УНПРОФОР обезбједи да из Лукавице пође Изетбеговић и 20 празних камиона и дођу у Команду Сарајевске Војне области, да се увари Комадна и цјелокупан састав, и да заједнички са Изетбеговићем, Кукањцем и возилима која евакуишу дођу до моста `Скендерија`, да се ту изврши пресједање Изетбеговића у други транспортер који ће га одвести до зграде Предсједништва БиХ, а да Кукањац са колоном из Команде Армије и осталим возилима УНПРОФОР-а оде у касарну у Лукавицу. Само да кажем да је човјек који је обавијестио генерала Кукањца да су на средствима радио-везе ухватили поруку паравојних формација `Зелених беретки` да ће ликвидирати Кукањца био пуковник Ратко Каталина. Изашао сам из зграде

Комаде Армије и кренуо са официром УНПРОФОР-а према згради команде УНПРОФОР-а.³⁶ Овако ток преговора око премјештања Команде са Бистрика на Лукавицу и ослобађања Алије Изетбеговића описује Милан Аксентијевић, тада помоћник команданта за политички рад и правне послове 2. Војне области и шеф групе испред ЈНА за сарадњу са УНПРОФОР-ом.

У касним поподневним часовима, Алија Изетбеговић је заједно са генералом Макензијем стигао у сједиште Команде 2. Војне области на Бистрику. У канцеларији код генерала Кукањца већ се налазио Јусуф Пушина, замјеник министра унутрашњих послова БиХ. Његова наводна улога је била да отпрати Изетбеговића до Предсједништва. Људство које се налазило у кругу Команде већ од 14 часова спремао за полазак који је планиран за 18 часова.

У тренуцима док се у дворишту Команде формира колона за евакуацију према Лукавици, начелник безбједности 2. Војне области добија информације да ће колона одмах по изласку у Добровољачку улицу бити нападнута. „Око 17.00 часова заставник Томо Дејановић донио ми је поруку из Обавјештајног центра, а у поруци је стајало: Босна 1, Босна 2, Босна 3, Босна 4, Босна 5, Босна 6, Босна 7, Босна 8, Босна 9, Босна 10, Босна 11, Босна 12, Босна 13, Босна 14 и Босна 15. Овдје Босна, колону напасти, све разоружати, одузети средства и не дозволити да било шта стигне у Лукавицу, заробити. Иза тога је стајала ријеч `пријем`, односно `потврда пријема наређења`. Дакле, порука је садржавала наређење за напад на колону. Ја сам то оцијенио као најважнији актуелни податак, па сам одмах отишао код генерала Кукањца са намјером да га упознам са текстом поруке. У канцеларији генерала Кукањца сем њега налазили су се генерал Аксентијевић, представници УНПРОФОР-а, Алија Изетбеговић са кћерком и неколико цивила. Одлучио сам да генералу Кукањцу уручим поруку како не бих исту на глас читао пред осталима. Међутим, он ми је рекао да поруку наглас прочитам јер више нема никаквих тајни. Садржај поруке сам прочитао тако да су сви присутни у канцеларији чули шта порука садржи. Генерал Кукањац када је саслушао текст поруке рекао је: `Па они нама стално пријете. Уосталом, ту је Алија па нека одлучи`. На то је Алија Изетбеговић узвратио врло збуњено *`...па ја сам управо зато ту да се то не догоди...`*. Генерал Кукањац је потом од мене преузео поруку и рекао да сам слободан и да се могу удаљити.“³⁷

---

³⁶ Записник о саслушању свједока Аксентијевић Милана, бр. 651/93 од 22.11.1994. године, Војни суд у Београду.

³⁷ Записник о саслушању свједока Каталина Ратка, од 23.12.1994. године, Војни суд у Београду.

Формирање конвоја непосредно пред сам полазак из дворишта Команде 2. Војне области

Дакле, органи безбједности 2. Војне области су имали поуздана сазнања да ће колона бити нападнута одмах по изласку из круга Команде. Већ од раних јутарњих часова било је очито да се са обе стране Добровољачке улице и у објекте уз улицу групише велики број припадника „Зелених беретки“, ТО БиХ и цивила који посједују оружје. Ипак, из само њему знаних разлога генерал Кукањац је игнорисао ове чињенице и имао пуно повјерење у представнике УНПРОФОР-а и Алију Изетбеговића. Колона је кренула око 18 часова. Тачан број возила који су сачињавали колону није могуће са сигурношћу утврдити, првенствено из разлога што је одређени број возила неопходних за евакуацију Команде 2. Војне области дошао нетом прије самог поласка из Лукавице на Бистрик. По неким информацијама, колону је укупно сачињавало 36 возила. У првом транспортеру који се налазио на челу колоне био је генерал Макензи, а одмах иза њега у другом су се налазили генерал Кукањац, Алије Изетбеговић, његова кћерка Сабина и заповједник локалне ТО БиХ. Остала возила су се даље настављала по редоследу којим су излазили из зграде Команде, јер није било никаквих конкретних инструкција приликом формирања колоне. У тренутку када је први дио колоне стигао до моста Дрвенија, колона је од стране припадника ТО БиХ пресјечена на два дијела. Нападнут је задњи дио колоне чији се задњи крај налазио упоредно са главном капијом Команде. Код моста Дрвенија се налазило санитарско возило марке мерцедес које је било видно обиљежено црвеним крстом. Возилу је пришло неколико наоружаних лица и прислонивши пушку на главу возачу Ђућило Драгану наредили да сви изађу ван возила. У том тренутку наишла је друга група наоружаних лица и извршила претрес возила и када у истом нису пронашли ништа од оружја, вријеђали су их и пријетили убиством. Након што је пуковник Будимир Радуловић, начелник санитарске службе 2. Војне области отворио врата и затражио објашњење настале ситуације, један од припадника поменуте формације је пришао Радуловићу и из аутоматске пушке испалио више хитаца у главу, услед чега је именовани смртно страдао. Послије тога нападачи са ознакама „Патриотске лиге“ и „Зелене беретке“ су обишли комби, отворили задња врата и отворили рафалну паљбу из аутоматског оружја у правцу путника у комбију и том приликом је убијен пуковник Мило Сокић

који је погођен у главу, а у главу је рањен и Мићо Пантелић. Ковачевић Душан о критичном догађају свједочи: „...Међутим, он (Пантелић Мићо, прим. аут) ми је рекао `видиш да сам рањен у главу`, а из главе му је цурила крв и он је одмах изашао из аутоа. Кад је изашао одмах су га нападачи преузели, ставили уза зид школе са осталим заробљеним официрима и војницима. Одмах након тога пришла је следећа група међу којима је био један милиционер у униформи са шапком на глави и звијездом петокраком на њој. Он је склонио са врата тројицу нападача, можда једно пола метра до метар, онда је пришао вратима и стао на њихово мјесто и мене питао `ко је ово урадио, ко је убио овог човјека`. Објаснио сам му да су била тројица нападача са оружјем, да је један од њих пуцао рафалом из аутоматске пушке, да је на себи имао маскирну униформу са извезеним ознакама `Патриотска лига` и зеленом беретком на глави са ознаком љиљана. Он ништа није рекао на то, сем што је осуђивао то убиство. Истовремено сам чуо рафал којим је убијен пуковник др Радловић који је сједио на предњем сједишту до возача. Нисам могао видјети ко је и на који начин пуцао и убио пуковника Радловића, али ми је капетан Ђућило Драган рекао да је доктор убијен... Искористио сам присуство тог милиционера и замолио га да нас пусти, да напустимо то мјесто из колоне и да идемо у Војну болницу ради рањених и погинулих. Он се томе није супротставио, а ја сам одмах наредио капетану Ђућилу да вози према Скендерији па ћемо до тада одлучити хоћемо ли ићи у Лукавицу или у Војну болницу... Када смо дошли на Скендерију рекао сам капетану Ђућилу Драгану да вози у Војну болницу, прешли смо мост на Миљацки и дошли у близини раскршћа код Хигијенског завода и одједном је на наше санитетско возило, видно обиљежено Црвеним крстом, отворена унакрсна паљба из аутоматског оружја из правца Али-пашине џамије и књижаре `Веселин Маслеша`. У том моменту, успио сам да се сагнем према патосу возила и осјетио сам како звижде меци и ударају у каросерију возила. Када смо прошли раскршће и ушли у другу улицу која води према Војној болници били смо ван домета оружја нападача. Усправио сам се и видио да је жена Нормела Шуко погођена метком тачно у сред чела и да јој из ране цури крв, да је рањен десетар Драган Ковачевић који је у претходном периоду био мој службени возач, који је са шест метака погођен у леђа, од којих је већина метака остала у панциру, а један или два метка су начинили простијелну рану кроз раме и грудни кош... Када смо ушли у круг Војне болнице код нашег санитетског возила дошао је управник Војне болнице, пуковник др Томислав Таушан, са екипом љекара који су констатовали да су од дејства ватреног оружја смртно страдали пуковник др Будимир Радловић, пуковник Миро Сокић и Нормела Шуко, да је десетар Драган Ковачевић теже рањен, а и ја сам лакше рањен у десно раме тако што ме је метак окрзнуо. Призор стања возила погинулих и рањених лица био је стравичан. Пуковнику Сокићу глава је била скоро разнесена, Нормела је погођена у чело, а пуковник Радловић у груди и стомак.“³⁸

---

³⁸ Електронска база података Центра, ID документа 72978.

Убијени начелник санитетске службе 2. Војне области пуковник др Будимир Радуловић

Дакле, у војном санитетском возилу марке „Мерцедес“, регистарског броја Р-7632, без икаквог повода убијени су начелник санитетске службе 2. Војне области пуковник Будимир Радуловић, као и помоћник начелника за план и развој Миро Сокић. На путу до Војне болнице убијена је Нормела Шуко, док су рањени Ковачевић Душан и Ковачевић Драган. Без повреда је прошао једино возач Драган Ћућило коме је шљем спасио главу.

Санитетско возило у коме су убијени пуковници Радуловић и Сокић, као и грађанско лице Шуко Нормела

Недалеко од мјеста гдје се у колони налазило поменуто возило санитета, у камиону марке „ТАМ“ налазили су се војници Бојанић Слободан и Ђукић Миодраг, капетан Ласло Правда, потпуковник Јованић Бошко и капетан Станковић Драган. Возило су окружили припадници ТО БиХ и наредили им да изађу из истог, предају оружје и легну на асфалт. Док су лежали на асфалту, један од припадника ТО БиХ, који их је претходно разоружао, пуцао је у њих са одстојања од метар. Том приликом смртно су страдали Ђукић Миодраг и Јованић Бошко, а рањени су капетан Станковић Драган, капетан Ласло Правда и војник Бојанић Слободан, као и Арсић Звездан који је лежао на тротоару поред њих.

У крајњем дијелу колоне, у војном возилу ТМВ налазили су се: Каталина Ратко, Леген Милан, Белошевић Славољуб, Михајловић Бошко, Дејановић Томислав, Миљановић Иван и други. Након што је камион који се у колони налазио испред њих погођен зољом од стране припадника ТО БиХ, њихово возило су окружили припадници „Зелених беретки“ и наредили им да разоружани напусте возило, скину сву одјећу са себе и легну на земљу. „Пришли су камиону и наредили да изађемо напоље и предамо оружје. С обзиром на безизлазност ситуације предали смо оружје. У том часу сам више пута ударан и бацан на земљу. Поред мене је на тло бачен пуковник Белошевић и још неколико старјешина, а три-четири метра од нас пуковници Каталина Ратко и Михајловић Бошко. Тада су почели свлачити униформе са старјешина, нарочито маскирне и остављати их у доњем вешу. Неколико минута након што сам бачен на земљу групи старјешина која је лежала око мене пришао је припадник ТО и почео нас тући пушком и ногама. Након неколико тренутака испалио је рафал. Зачуо сам јаук након чега сам подигао главу и видео крвавог пуковника Каталину. Покушао сам се подићи и поћи према њему да му пружим помоћ, међутим био сам оборен ударом пушком у леђа. Ту смо лежали око 20 минута, а потом је наређено да устанемо. Након што смо устали, видео сам да су остали лежати пуковник Каталина и Михајловић. Заједно са заставником Дејановићем сам дошао до њих и видео да је пуковник Михајловић Бошко мртав, а пуковник Каталина тешко рањен у горњем предјелу леђа. Тада је пуковника Белошевића препознао један од припадника МУП-а БиХ и дозволио да се пуковник Каталина пребаци у болницу. Заједно са њима, у возилу је отишао и пуковник Белошевић. Нас који смо остали, припадници МУП-а су одвели у зграду МУП-а БиХ.“³⁹

„Одмах по том, припадници ТО су примјетили мене и остале који се налазе са мном у камиону па су наредили да и ми напустимо камион и легнемо на тротоар. Схвативши шта се дешава рекао сам војнику Саши да скине бијели опасач како се не би видјело да је припадник војне полиције, а свима сам поручио да се не јуначе јер је ситуација безизлазна, па треба да гледају како да спасу живот. Када смо изашли из камиона и легли на тротоар мене је један од припадника ТО БиХ снажно ударио кундаком пушке у предјелу леђа испод десне лопатице, а потом је пуцао у мене у исто мјесто. Ја сам у тим тренуцима чуо сада покојног пуковника Бошка Михајловића како говори `шта тучете људе`. Потом је тај исти припадник ТО који је пуцао у мене пуцао и у њега. И даље сам био при свијести и осјетио сам да се пуковник Михајловић не јавља, па сам закључио да је том приликом убијен. Иначе, метак који је у мене испаљен био је `дум-дум` метак. То знам јер ми је тако саопштио љекар хирург др Милићевић који ме је касније лијечио. Када сам видео да сам остао жив и да не губим свијест, почео сам да вичем и тражим помоћ, на шта ми је заставник Томо Дејановић пружио први завој, односно он га је ставио на мјесто повређивања. Он је тај завој управо угурао у отворену рану. Потом су ме убацили у неки аутомобил којом

---

³⁹ Запажања у вези напада на колону 2. Војне области, свједок Леген Милан, РЦИРЗ

приликом сам изгубио свијест и освијестио сам се у току вожње. Та лица која су ме превозила ударили су ме по ногама, говорећи ми да сам четник и да пуцам на њихову дјецу.“⁴⁰

Ексхумирани посмртни остаци и личне ствари Бошка Михајловића

На самом зачељу колоне, у аутомобилу марке „Опел“ налазили су пуковници Тасо Енес и Ивановић Јосип, те војник – возач аутомобила Томовић Здравко и грађанско лице Станков Иванка. Када је колона блокирана, њиховом возилу прилазе нападачи из правца парка „Цара Душана“.

„Налазио сам се на зачељу колоне, у возилу `Опел кадет` са возачем јер сам сматрао да је моје мјесто на зачељу колоне. Ја сам практично задњи изашао из Команде Армије са возилом. Колона је ишла споро. Након што сам обишао круг око Трга 6. априла и ушао у Добровољачку улицу негдје у висини степеница које воде према Команди Армије, изненада је дошло до застоја колоне. Тада сам примјетио да са моје десне стране из правца парка Цара Душана долази огромна маса, углавном цивила, али и људи у маскирним униформама од којих је већина била наоружана. Тада сам схватио да је дошло до напада на колону. У том моменту су се са више страна чули пуцњи из аутоматске пушке, а један од тих рафала је погодио и моје возило. Од тих рафала је погинуо мој возач Томовић Здравко, ја сам рањен, као и моји сапутници пуковник Ивановић Јосип и грађанско лице Станков Иванка, која је у посљедњем тренутку ушла у моје возило, непосредно пред полазак колоне. Тада сам изгубио свијест и више се мало чега сјећам. Сјећам се да сам у једном моменту дошао свијести док сам се налазио на асфалту. Неко од нападача из колоне ми је узимао из футроле мој пиштољ и документа из џепа. Нешто сам коментарисао, а тај човјек ми је рекао: `Све вас треба побити...` Опет сам изгубио свијест и оно чега се сјећам јесте да сам се пробудио у болници након операције. Питао сам гдје се налазим и неко од особља ми је рекао да се налазим у болници Кошево...“⁴¹

⁴⁰ Записник о саслушању свједока Каталина Ратка од 23.12.1994. године, Војни суд у Београду.

⁴¹ Записник о саслушању свједока Тасо Енеса, број 651/93 од 17.11.1993. године, Војни суд у Београду.

Станков Иванка, која се у посљедњем тренутку прикључила колони, у својој изјави је навела: „Пошто сам радила у Оперативном органу, а генерал Тасо био је је начелник Оперативног, сјела сам у аутомобил који је био његово службено возило. Имали смо око пола часа времена да се формира колона. Возила су једно по једно излазили из дворишта Команде, а ми смо остали на зачељу колоне. Практично смо били посљедње возило које је изашло из дворишта. Одмах по изласку из дворишта Команде, већ на самој рампи, видјели смо како са Бистрика трчи велика група `Зелених беретки` из зграде која се налазила у нашој непосредној близини. Све цијеви су биле уперене у нас, али нисмо имали избора. На самој кривини, гдје се скретало у Добровољачку улицу налазило се неколико возила и војника УНПРОФОР-а. Возило у ком сам се налазила прикључило се колони, а иза нас су се налазила возила УНПРОФОР-а. Одмах по изласку из дворишта аутомобил је стао, нисмо знали шта се дешава напријед. Били смо отприлике испод степеништа на главном улазу у зграду Команде. У Команду су одмах упали припадници `Зелених беретки`. Са околних зграда сви кровови су били пуни снајпериста, а око нас је била толика маса `багре` да је колона стајала. Сједили смо мирно у аутомобилу, гледали шта се дешава околу и надали се да ћемо сваког момента кренути. Разјарена маса припадника са береткама на главама и `љиљанима` јурнула је на нас. Генерал Тасо отворио је прозор од аутомобила и рекао нам да не пуцамо, него да будемо мирни. Онда смо чули галаму и повике да предамо оружје. Сви смо кроз прозор избацили пушке које нису ни пале на земљу, него су их они малтене узели кроз прозор. Тог момента смо примјетили да се напријед нешто дешава и видјели неке наше да рукама подигнутим на главу, у доњем вешу, иду напријед. Одједном је почела рафална пуцњава на наш аутомобил. Први је преко волана пао војник Томовић Здравко, возач. Генерал Тасо је почео викати `не пуцајте, убили сте војника`, али то је код њих изазвало још већи бијес, па је на аутомобил отворена рафална ватра из аутоматских пушака које су од нас одузели. Пуковник Ивановић и ја смо се скупили на задњем сједишту. Тада је рафалом погођен и генерал Тасо, а и нас двоје смо примјетили крв са свих страна. Један од припадника `Зелених беретки` попео се на хаубу аутомобила и још неколико пута рафалима пуцао по аутомобилу. Стакла је било на све стране. Неко је отворио врата, генерал Тасо је испао на једну, мртав војник на другу страну, а нас двоје су извукли. Лежала сам на тротоару мислећи да сам мртва, вјероватно од страха. Видјела сам кад нам је пришло њих неколико, узели су пиштоље које смо имали на опасачима, поскидали са нас маскирну униформу, чинове одлијепили и бацили по нама, наше беретке и шљемове ставили на своје главе, само умјесто наших ознака ставили своје `љиљане`. Неко је почео да виче `престаните пуцати, има живих`. Тог момента је наишао аутомобил бијели `стојадин`, са четворо отворених врата. Неко је викао `жена је жива` и убацили су ме у тај аутомобил. Када сам видјела да ће генерал Тасо остати да лежи у локви крви, повукла сам и њега у аутомобил, пуковник Ивановић је исто ушао, а војник је остао мртав на улици. Молила сам да нас возе у Војну болницу али они су, уз псовке да смо четници, возили према болници Кошево. Прво су нас одвезли на трауматолошко одјељење, гдје их је већ било пуно наоружаних у фармерицама, са оружјем и опремом које су од нас претходно отели. Један љекар ме је препознао и увукао ме у операциони пункт. Ту је покушао да ми пружи помоћ, уствари извадио ми је метак без икакве анестезије, а потом је покушао да ме сакрије у том новом дијелу болнице, али није успио. Након неколико минута пронашли су ме у соби болнице и заједно са осталима смјестили у стару зграду хирургије, напуштени дио болнице. Стално су нас убјеђивали да смо ми четници, да сам ја румунски снајпериста, да то признам па ће ме пустити. Убрзо се сазнало да сам радила у Штабу ТО и свакодневно сам добијала поруке да се вратим и наводно `поздрав-цигарете` од пуковника Шибера. Измишљали су некакве војводе са којима смо ми сарађивали,

иако ја о томе нисам знала ништа... Послије десетак дана уз помоћ УНПРОФОР-а, а лично је Колм Дојл дошао по нас, изведени смо.“⁴²

У колони су још убијени пуковник Петровић Градимир, док су војници Симић Ивица и Томовић Здравко тешко рањени те од посљедица рањавања преминули 5. маја 1992. године. Посмртни остаци Симић Ивице ексхумирани су са сарајевског гробља „Лав“ 27. новембра 1998. године.

Убијени младић Симић Ивица

Свеукупно, након пресецања колоне у Добровољачкој улици убијено је девет лица. У самој Добровољачкој улици убијени су: Ђукић Миодраг, Јованић Бошко, Михајловић Бошко, Петровић Градимир, Радуловић Будимир и Сокић Миро. Шуко Нормела је убијена у Улици Хамзе Хуме, док су у Добровољачкој смртно рањени Симић Ивица и Томовић Здравко који су преминули 5. маја 1992. године.

Међународна заједница, заједно са УНПРОФОР-ом, била је гарант безбједног изласка Команде 2. Војне области из града Сарајева у Лукавицу. Свој суд о томе догађају дао је и генерал Луис Макензи, који је као начелник Штаба УНПРОФОР-а за бившу Југославију био директни учесник

---

⁴² Записник о узимању изјаве од Станков Иванке од 18.07.1994. године, Стручни тим за прикупљање и обраду доказа о злочинима против човјечности и међународног права.

евакуације Команде 2. Војне области и каснијих дешавања у самој Добровољачкој улици. Виђење напада на колону ЈНА изнио је у својој књизи:

„У заказано вријеме изашли смо из Кукањчеве канцеларије и кренули према конвоју који се формирао, у најширем смислу те ријечи, одмах поред главне капије. Стигао сам на пола пута када сам добио позив из штаба: др Ганић је јављао да је договор отказан. `О чему то говорите, ког ђавола?`, загрмио сам. `Са мном је предсједник Босне и ту је његов заповједник свих снага ТО и они гарантују безбједан пролаз конвоју – не могу да постигнем ништа боље од тога`. `Дајте да поново разговарам са њима`. Отрчао сам до предсједника и објаснио му ситуацију. `Да ли да слушам вас или Ганића, господине предсједниче?`

`Нема никаквих проблема, генерале Макензи. Имате моју ријеч и ријеч мог заповједника`, одговорио је Изетбеговић.

Вратио сам се до радија и јавио штабу: Крећемо. Реците Ганићу. Држаћемо два најважнија учесника у истом возилу док не стигнемо до мјеста недалеко од Предсједништва гдје ће Изетбеговић са ћерком прећи у друго возило које ће их одвести на сигурно, посљедњих 300 метара. Томасова група шведских стражара, као и неколико холандских војника управо спасених из окршаја у центру, заузели су такав положај да могу да стану на крај конвоја када се покрене... Док смо напредовали брзином пужа назад истим путем, према граду, видео сам војнике ТО у бочним улицама и на прозорима зграда које су гледале на конвој. Стив и ја стајали смо свако у свом возилу, тако да нам је горњи дио тијела пролазио кроз кровни прозор и давали смо један другом сигнале рукама. Прошли смо можда један километар кад ми се учинило да чујем пуцањ... Искочио сам из аута и потрчао према ауту из кога су се чули пуцњи, више не појединачни него су се претворили у рафалну паљбу... Најжешћа пуцњава била је око педесет метара од нас. Видео сам војнике ТО како пружају цијеви пушака кроз прозоре цивилних аутомобила који су чинили дио конвоја и пуцају у путнике у њима. Када смо Стив и ја дотрчали, видјели смо крв расуту по вјетробранима аутомобила. Када смо стигли до групе од двадесетак војника ТО, схватили смо да су извезли ауто на улицу како би пресјекли конвој. Војници ЈНА беспомоћно су сједили у својим камионима: ТО је захтијевала да избаце напоље своје оружје и сву војну опрему. Један од војника ТО, са двије ручне бомбе у зубима, управо је пријетио да ће убацити трећу бомбу у камион пун војника ЈНА ако одмах не предају оружје. Оружје и опрема летјели су из камиона и падали свуда око војника ТО. Пришао сам војнику са бомбама у зубима и спустио му руку на раме. Када се нагло окренуо ка мени, видео сам да је или пијан или пун адреналина. Зјенице су му биле раширене и изгледао је толико изbezумљено да сам озбиљно размислио шта ћу даље чинити...

Стив и ја смо се журно вратили до његовог возила, заједно са четворицом или петорицом официра ТО. Објаснио сам им да је њихов предсједник унутра. Мислили су да збијам шалу и још више се узнемирили. Гурнуо сам главу унутра кроз задња врата возила и рекао предсједнику Изетбеговићу да су његове снаге прекршиле обећање које је дао и да су поставили засједу конвоју ЈНА. Генерал Кукањац је изгледао ужаснуто и очајно. Изетбеговић је остао сталожен; рекао сам му да отвори кровни прозор возила и устане. Он је учинио тако и окренуо се официрима ТО... Послије пет минута разговора са предсједником, официри ТО су се вратили својим трупам дуж конвоја; ипак, штета је већ била учињена. Нестало је око 200 војника ЈНА. У први мах сам претпоставио да су пошли ка области под српском контролом, само мало јужније од мјеста засједе; касније сам открио да су заробљени. Све оружје и опрему ЈНА од било какве

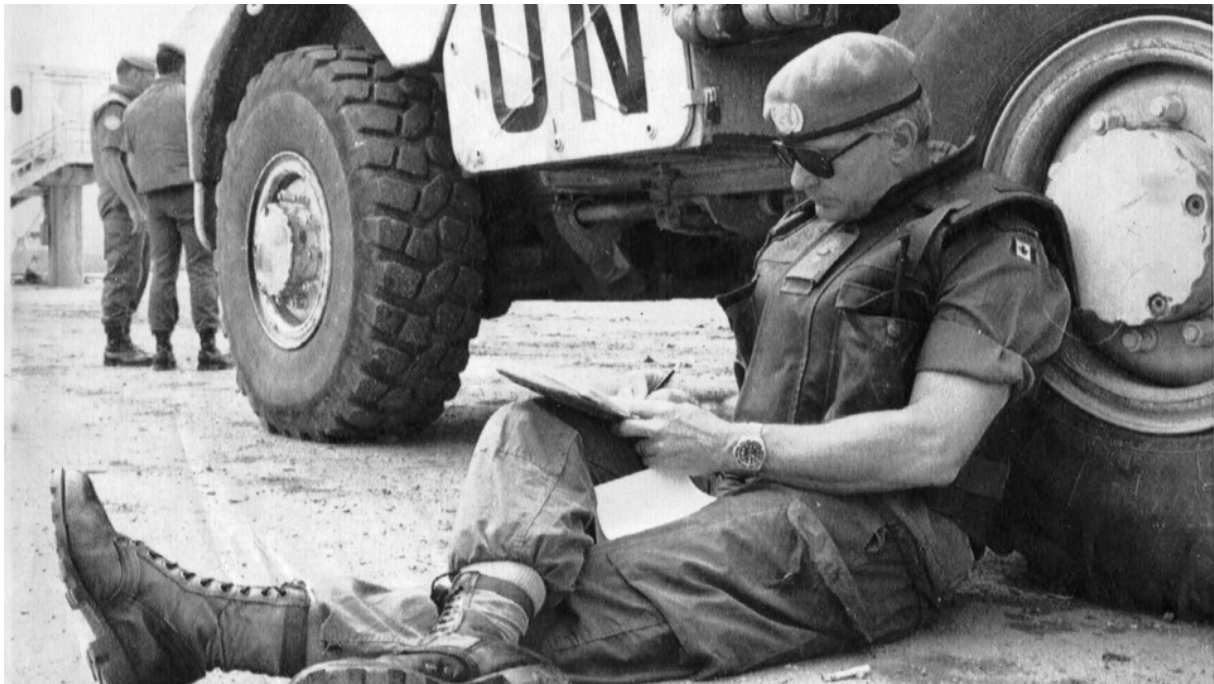
вриједности заплијенила је ТО БиХ, а током инцидента хладнокрвно је убијено шест или седам официра ЈНА. Послије још једног километра стигли смо до моста гдје су Изетбеговић и Сабина пребачени у друго оклопно возило и одвезени ка Предсједништву...

Алија Изетбеговић и Милутин Кукањац у транспортеру УНПРОФОР-а

Окренуо сам свој ВБЛ и кренуо назад ка мјесту засједе. На првом контролном пункту ТО зауставио сам се да тражим ватре од стражара, који је инсистирао да задржим његов упаљач. Говорио је енглески па сам га питао шта се десило. Објаснио ми је да су војници ТО добили наређење од некога у Предсједништву да нападну конвој. Никада нисмо сазнали ко је издао то наређење, али подозревам да је потпредсједник Ганић ипак био много жешћи него што је желио да призна и да је он дао зелено свјетло за напад...

Могоао сам да гледам низ улицу све до мјеста напада: није било ни трага од војника ЈНА нити било кога другог. На улици су остали разбацана одјећа, регистратори, дијелови униформе и лични предмети. Неколико камиона је горјело закуцано у зидове зграда; све заједно, сцена потпуног уништења...

Луис Макензи на улицама Сарајева

... 6. маја после подне смо пошли у обилазак града са председником Изетбеговићем, па смо усред муслиманског Старог града улетјели у умјерену ватру. Било је врло јаким индиција да се радило о планираној представи за медије у његовој пратњи, са намјером да се оцрне Срби... Голдинг (подсекретар УН за посебна политичка питања, прим. аут) је на крају тог дана одржао конференцију за штампу. Сматрали смо да је веома важно да се осуди напад ТО на конвој ЈНА, па је дао следећу изјаву: `Такође сам, на свој захтјев, отишао на мјесто нарочитог ужасног догађаја од недеље увече, гдје је, као што доста вас зна, хладнокрвно убијено више војника Југословенске народне армије и када припадници Територијалне одбране Босне нису поштовали обећање слободног пролаза дато пред нашим људима ради евакуације штаба Југословенске народне армије у Сарајеву.`

Неколико мјесеци касније, када сам заувјек напуштао Сарајево, изненадио сам се када сам открио колико је мало медијске пажње посвећено Голдинговој оштрој изјави. Помислио сам да би, да је неким случајем било обрнуто и да је ЈНА из засједе напала ТО, инцидент доспио на све насловне стране. Када смо се вратили у клуб делегата, затекли смо нове рупе од метака на згради.⁴³

Сва лица из другог дијела колоне која је пресјечена, заробљена су. Велики број заробљеника је доживио брутално мучење и психичку тортуру. Све то се одвијало у просторијама Централног затвора, згради Предсједништва БиХ, а поготово у фискалтурној сали ДТВ „Партизан“ гдје су заробљена лица из Добровољачке одведена након што су евидентирани испред зграде градског СУП-а. Тамо је настављено са малтретирањем војника. Сутрадан 4. маја, на инсистирање међународне заједнице, муслиманске власти су ослободиле већину заробљених припадника ЈНА који су аутобусима уз присуство УНПРОФОР-а пребачени на Лукавицу. Међутим, неколико година касније сазнало се да је један број војника ЈНА у тренутку када су требали да напусте

---

⁴³ „Чувар мира – Пут за Сарајево“ Луис Макензи, Књига комерц, 2019, Београд.

„ФИС-ов“ објекат и уђу у аутобусе, сакривено у подрумима тих истих објеката како би и даље били мучени и злостављани још мјесец дана, док су други дислоцирани из зграде и пребачени у просторије робне куће „Сарајка“ (данашњи „ББИ шопинг мол“) која се налазила у непосредној близини. Неки од њих су Драган Зрнић, Мирослав Цабо, Савић Горан, Оршић Иван...

Посебно лоше су пролазили „резервисти“. „У ФИС-у су издвојили Србе резервисте из околине Сарајева, једног од њих су натјерали да чучне и да држи испружене руке и таквог су га тукли рукама, ногама, кундацима са лица су му огулили скоро сву кожу, поломили нос, када је пао онда су га још изгазили и рекли да ћемо сви тако проћи ако не откријемо резервисте у нашим редовима. Ми смо цијело вријеме лежали лицем према поду, а један од њих је провео међу нама вучјака да нас плаши. Тада су издвојили око десет резервиста и одвели их доље тукући их свирепом успут. Послије тога су одвојили официре, њих око 25-30 и одвели су их негдје, тада сам видео више њих повријеђене и рањене и видјело се да су претучени. Потом су издвојили редовне војнике из Војне полиције, њих око шест, седам и њих су одвели. То је трајало цијелу ноћ и јутро... Када нас је остало око 25 одвели су нас у подрум у мале просторије које су преграђене лимом, с тим да је доњих 40 см и горњих 40 см било од плетене жице. Све вријеме су нас тукли, како је ко долазио из борбе љут искаљивао је свој бијес на нама ударајући и вријеђајући. Једног Хрвата сам посебно запамтио, исти је долазио и пријетио ножем да ће нас клати, а и бомбу је извлачио држећи за осигурач говоривши да ће бити крви. По силаску у подрум у тим малим просторијама смо провели три-четири дана, лежећи на струњачама на бетону... Сви смо били модри, са масницама, подливима и чворугама. Са мном је у соби био и Оршић и Арсенић Нико, а остале нисам познавао лично јер нису били из моје јединице... Остало нас је осам па су нас премјестили у већу лимену просторију, тада је дошао неки Абдулах са неким Никицом који је био Хрват и шеф робне куће `Сарајка` и одвели су нас у подрум те робне куће. Ту смо добили цивилна одијела, нисмо били под стражом, али нисмо никоме смјели открити да смо војници јер нам је речено да би то изазвало одмазду. Изводили су нас ради рашчишћавања на опасним мјестима, јели смо у некој милицијској згради иза Предсједништва, ишли смо у колони под пратњом, јели смо ујутру и увече неку супу са парчетом хљеба као и у затвору. Ту смо провели око два мјесеца, користили су нас за рекламу како они хумано поступају са заробљеницима. Снимали су како са нама лијепо поступају, морали смо давати изјаве у магнетофон да нам је лијепо, да смо им захвални, а они су све то снимали фото-апаратом и видео камером. Рекли су да то иде за неки њихов радио студио.“⁴⁴

Посљедња група заробљеника ослобођена је 20. јула 1992. године, дакле мјесец и по послје заробљавања у Добровољачкој улици.

---

⁴⁴ Записник о узимању изјаве од Димић Недељка, број 450/95-7 од 20.10.1994. године, Стручни тим за прикупљање и обраду доказа о злочинима против човјечности и међународног права.

Једна од посљедњих комеморација жртвама у Добровољачкој улици

Радник комуналног предузећа баца цвијеће са комеморације непосредно након њеног завршетка

Епилог срамног напада на колону ЈНА која се сходно договору са муслиманским војно-политичким представницима уз посредовање представника међународне заједнице и УНПРОФОР-а мирно повлачила из Сарајева јесте девет смртно страдалих лица, њих 27 је рањено, а преко 200 их је заробљено.

Какав је однос данашњег Сарајева према невино страдалим жртвама видљиво је и по томе што се помен убијеним припадницима ЈНА у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године умјесто у Добровољачкој улици, која данас носи назив Улица Хамдије Крешевљаковића, одржава неколико километара даље на гробљу у Доњим Миљевићима. Непостојање минимума безбједносних услова који би омогућили породицама убијених да достојанствено одају почаст својим најмилијима довољно говори о клими у данашњем Сарајеву.

ЖРТВЕ

Према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица током напада на објекте, људство и технику ЈНА у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године убијено је 28 лица.

Табела Смртно страдала лица у нападу на војне објекте, имовину и колону ЈНА у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године

РБ	ID ⁴⁵	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум и локација страдања	Напомена
1.	6622	Бешлић	Смиљан	Круно	1972.	02.05.1992. Скендерија	Посмртни остаци још нису пронађени
2.	61272	Биџо		Џевад		02.05.1992. Дом ЈНА	Цивилно лице, портир у Дому ЈНА
3.	37746	Благојевић	Миливоје	Александар	1972.	02.05.1992. Скендерија	
4.	29711	Бојанић	Јездимир	Небојша	1972.	02.05.1992. Скендерија	
5.	27898	Гвозденовић	Милутин	Обрад	1968.	02.05.1992. Скендерија	
6.	10427	Глуховић	Душан	Александар	1971.	02.05.1992. Скендерија	
7.	6564	Дивовић	Драгиша	Горан	1972.	02.05.1992. Команда 2. ВО	Смртно рањен код моста Дрвенија
8.	15055	Ђукић	Милош	Миодраг	1971.	03.05.1992. Добровољачка	
9.	37410	Јелић	Велимир	Слободан	1972.	02.05.1992. РУ Ђуро Ђаковић	

⁴⁵ ID представља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица

РБ	ID ⁴⁵	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум и локација страдања	Напомена
10.	15790	Јованић	Јово	Бошко	1947.	03.05.1992. Добровољачка	
11.	37517	Јовановић	Душан	Срећко	1972.	02.05.1992. РУ Ђуро Ђаковић	
12.	1108	Кастрати	Иљаз	Михад	1963.	02.05.1992. Скендерија	Посмртни остаци још нису пронађени
13.	6505	Лабудовић	Милун	Марко	1952.	02.05.1992. Скендерија	
14.	12729	Михајловић	Петар	Бошко	1942.	03.05.1992. Добровољачка	Водио се као нестало, ексхумиран 1999. год.
15.	6621	Николић	Сретен	Младен	1972.	02.05.1992. Скендерија	Водио се као нестало, ексхумиран 1998. год.
16.	37778	Николић	Миломир	Срђан	1973.	02.05.1992. Скендерија	
17.	6554	Новић	Миливоје	Перица	1972.	02.05.1992. Команда 2. ВО	
18.	12867	Пајовић	Марко	Радош	1970.	02.05.1992. Скендерија	
19.	6500	Петровић	Пане	Градимири	1940.	03.05.1992. Добровољачка	
20.	37656	Поповић	Јован	Бранко	1973.	02.05.1992. Скендерија	
21.	12727	Радуловић	Саво	Будимир	1935.	03.05.1992. Добровољачка	
22.	6557	Ритан	Пејо	Стево	1973.	02.05.1992. Непозната локација	
23.	15962	Симић	Миљурк	Ивица	1973.	05.05.1992. Добровољачка	Водио се као нестало, ексхумиран 1998. год.
24.	12728	Сокић	Сава	Миро	1941.	03.05.1992. Добровољачка	
25.	6543	Томовић	Павле	Здравко	1973.	03.05.1992. Добровољачка	Тешко рањен 3.5.1992. Преминуо 5.5.1992.
26.	1124	Церовић	Станимир	Предраг	1972.	02.05.1992. РУ Ђуро Ђаковић	
27.	1167	Цветковић	Драги	Ивица	1965.	02.05.1992. Скендерија	
28.	12730	Шуко	Рефик	Нормела	1947.	03.05.1992.	Грађанско лице

РБ	ID ⁴⁵	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум и локација страдања	Напомена
						Ул. Хамзе Хуме	запослено у ЈНА

Приликом напада на објекте, технику и колону ЈНА у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године рањена су 43 лица.

Табела Рањена лица приликом напада на колону ЈНА, војне објекте и имовину у Сарајеву 2. и 3. маја 1992. године

РБ	ID ⁴⁶	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	39871	Арсић		Звездан		03.05.1992.	
2.	39836	Аџић	Симо	Зоран	1973.	03.05.1992.	
3.	40731	Бабовић	Бранислав	Михајло	1935.	02.05.1992.	
4.	39851	Белић		Горан		02.05.1992.	
5.	62307	Благојевић	Милан	Ненад	1972.	02.05.1992.	
6.	6635	Божиновски	Блажо	Богоје	1942.	02.05.1992.	
7.	18635	Бојанић	Десимир	Слободан	1972.	03.05.1992.	
8.	39816	Васић		Слободан		03.05.1992.	
9.	40732	Гламочић	Недељко	Драган	1973.	02.05.1992.	
10.	20035	Дубљевић	Стојан	Радомир	1971.	02.05.1992.	
11.	18587	Дуцан		Војислав		02.05.1992.	
12.	40743	Жарковић	Аћим	Комнен	1940.	03.05.1992.	
13.	440744	Зрнић	Саво	Зоран	1970.	03.05.1992.	
14.	39779	Ивановић		Јосип	1943.	03.05.1992.	
15.	40736	Јовановић	Миодраг	Бојан	1970.	02.05.1992.	
16.	40765	Кандић	Славољуб	Радивоје	1963.	02.05.1992.	
17.	39762	Каталина	Драгољуб	Ратко	1942.	03.05.1992.	
18.	39809	Ковачевић		Драган		03.05.1992.	
19.	39811	Ковачевић	Никола	Душан	1942.	03.05.1992.	
20.	40766	Костић		Мићо		03.05.1992.	
21.	40768	Крсмановић		Боро		02.05.1992.	
22.	40728	Лазукић		Драган	1972.	02.05.1992.	
23.	39852	Лукић	Радуре	Љубинко	1946.	03.05.1992.	
24.	39953	Магазин	Милан	Раденко	1969.	02.05.1992.	
25.	40735	Марковић		Верољуб		02.05.1992.	
26.	6583	Марковић		Небојша		03.05.1992.	
27.	40722	Марковић		Симо		02.05.1992.	
28.	40729	Матић		Драган		02.05.1992.	
29.	61625	Миљић		Предраг		03.05.1992.	

⁴⁶ Исто.

РБ	ID ⁴⁶	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
30.	40727	Николић	Томислав	Драгослав	1972.	02.05.1992.	
31.	39883	Павловић	Јаћим	Драгољуб	1939.	03.05.1992.	
32.	18638	Пантелић	Александар	Жељко	1966.	02.05.1992.	
33.	39812	Пантелић		Мићо		03.05.1992.	
34.	39837	Пантић		Драган		03.05.1992.	
35.	40746	Патачко	Мато	Фрањо	1949.	03.05.1992.	
36.	40733	Пејић	Вукосав	Милан	1973.	02.05.1992.	
37.	6581	Перић	Живорад	Миленко	1972.	03.05.1992.	
38.	40747	Петровић		Славка		03.05.1992.	Цивилно лице у колони
39.	6575	Правда	Ласло	Ласло	1972.	03.05.1992.	
40.	40748	Ставњак		Глигор		03.05.1992.	
41.	40749	Стаменић	Илија	Марко	1964.	03.05.1992.	Цивилно лице у колони
42.	40751	Стаменић		Симеунка		03.05.1992.	
43.	39760	Станков	Бранко	Иванка		03.05.1992.	Цивилно лице у колони
44.	39878	Станковић		Драгослав		03.05.1992.	
45.	39763	Тасо	Фехмија	Енес	1946.	03.05.1992.	
46.	40787	Тушевљак		Војин		02.05.1992.	
47.	40756	Шумански	Лазар	Ненад	1967.	02.05.1992.	

Табела Смртно страдала лица која се повезују са догађајима од 2. и 3. маја, а за која не постоји довољно релеванте документације или су страдали на другим локацијама у Сарајеву

	ID ⁴⁷	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	842	Витковић	Ђуро	Драган	1961.	15.05.1992.	
2.	10493	Јањић	Митар	Миломир	1961.	04.05.1992.	Убијен у касарни „Виктор Бубањ“
3.	6563	Јовановић	Томислав	Небојша	1973.	непознат	Обдукован на ВМА 16.05.1992.
4.	12869	Мојсиловић	Радиша	Миломир	1972.	непознат	Обдукован на ВМА 15.05.1992.
5.	6658	Петровић	Милан	Властимир	1973.	непознат	Обдукован на ВМА 15.05.1992.
6.	6548	Ракић	Борислав	Жељко	1963.	02.05.1992.	

⁴⁷ Исто

НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ВОЈНЕ ФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СУ УЧЕСТВОВАЛЕ У НАПАДУ

У нападима на припаднике ЈНА на Скендерији, у Војној болници, код Радничког универзитета „Ђуро Ђаковић“, Дому ЈНА, згради Команде 2. Војне области и коначно у Добровољачкој улици 2. и 3. маја 1992. године учествовале су јединице Територијалне одбране БиХ, припадници специјалних јединица МУП-а БиХ, паравојне формације „Зелене беретке“, „Боснае“, као и припадници војног крила СДА окупљени у „Патриотску лигу“. На основу расположиве документације јасно је да је врховна команда свим наоружаним формацијама муслиманско-хрватске коалиције била смјештена у згради Предсједништва БиХ и да је управо у згради Предсједништва формиран кризни штаб одакле су се координисале све оружане акције према људству и имовини ЈНА.

ПРАВОСУДНИ ПРОЦЕСИ

Током 2005. године Центар јавне безбједности Источно Сарајево поднио је кривичну пријаву против 15 лица осумњичених за засједу у Добровољачкој улици.

У новембру 2007. године Тужилаштво БиХ је коначно издало наредбу за спровођење истраге, међутим није настављен рад на овим оптужницама, иако извори унутар Тужилаштва БиХ указују да су истражиоци пронашли додатне доказе о почињеним ратним злочинима.

У јануару 2012. године, Џуд Романо, страни тужилац који је именован одлуком високог представника, одлучио је да обустави ову истрагу. Иако су породице жртава и МУП-а Републике Српске благовремено поднијели приговоре на ову одлуку, Тужилаштво БиХ није донијело своју одлуку по питању приговора.

Због оваквог поступања Тужилаштва БиХ породице жртава поднијеле су апелацију Уставном суду БиХ, те је Уставни суд БиХ 17. јануара 2018. године донио одлуку којом је утврђена повреда права на забрану подвргавања нехуманом поступку, те је наложено Тужилаштву БиХ да без даљњих одгађања предузме мјере с циљем одлучивања о притужбама породица против наредбе о обустави истраге из 2012. године, те да у року од три мјесеца обавијесте Уставни суд БиХ о предузетим мјерама.⁴⁸

Ипак, Тужилаштво БиХ није испоштовало ни одлуку Уставног суда БиХ.

Тужилаштво БиХ је 20. новембра 2018. године донијело одлуку којом се ван снаге ставља ранија наредба о обустави истраге, те се наређује поновно отварање истраге против пет лица.

Коначно, 26. априла 2022. године, Тужилаштво БиХ је подигло оптужницу против десет лица. Оптужени су: Ејуп Ганић, Заим Бацковић, Хамид Бахто, Хасан Ефендић, Фикрет Муслимовић, Јусуф Пушина, Бакир Алиспахић, Енес Бездроб, Исмет Дахић и Махир Жишко, који се терете за кривична дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 173, ратни злочин против рањеника и болесника из члана 174, ратни злочин против ратних заробљеника из члана 175. и

---

⁴⁸ Одлука о допустивости и меритуму, Уставни суд БиХ, број: АП 1638/17 од 17.01.2018. године.

противправно убијање непријатеља из члана 177, а све у вези с чланом 180. став 1. и 2. (индивидуална и командна одговорност) КЗ БиХ.⁴⁹

У оптужници се наводи да су оптужени, у оквиру својих функција и овлашћења у војним, полицијским и цивилним структурама, заједно са својим подређенима планирали, подстрекавали и извршили напад на небраћену мјешовиту колону војника и цивила запослених у бившој ЈНА под пратњом мировних снага УН. На терет им је стављено да нису спријечили убиства и рањавања војника и цивила, да су пропустили да казне извршиоце убиства и рањавања, мучили и нечовјечно поступали према заробљеним војницима, нису спријечили ни казнили починиоце, као и да су им помагали послије извршеног злочина.⁵⁰

Иначе, ова оптужница Тужилаштва БиХ односи се само на догађаје од 3. маја 1992. године, а прикупљени су докази који се односе на убиство осам жртава са утврђеним идентитетом, међу којима има и цивила и санитетског особља, рањавање 24 лица, заробљавање више десетина војника и цивила који су мучени и злостављани.⁵¹

Оптужница терети оптужене по индивидуалној и командној одговорности и то: Ејупа Ганића као члана Предсједништва Републике Босне и Херцеговине, Заима Бацковића као члана оперативног центра Штаба Територијалне одбране Републике БиХ, Хасана Ефендића, као команданта Републичког штаба Територијалне одбране, Хамида Бахту као команданта Општинског штаба Територијалне одбране Стари Град Сарајево, Фикрета Муслимовића као начелника безбједности у Републичком штабу Територијалне одбране, Јусуфа Пушину као помоћника министра унутрашњих послова Републике БиХ и начелника Штаба Министарства унутрашњих послова Републике БиХ, Бакира Алиспахића као начелника Центра служби безбједности Сарајево и члана Штаба МУП-а Републике БиХ, Енеса Бездроба као начелника Станице јавне безбједности Стари Град, Исмета Дахића као командира Полицијске станице Стари Град и Махира Жишка, бившег начелника Бироа за истраживање ратних злочина.⁵²

Ганић је, према оптужници, супротно одлуци Предсједништва БиХ од 27. априла 1992. године и договору о начину и правцу мирне евакуације команде и цивилних лица у правцу Лукавице, континуирано и у више наврата се противио том договору, подстрекао руководни кадар Територијалне одбране Републике БиХ, међу којима Бацковића да нареди да припадници Територијалне одбране нападом пресијеку и зауставе колону ЈНА. За Ганића се наводи да није имао овлашћење да мијења договор који је постигнут с представницима УНПРОФОР-а и Европске заједнице.⁵³

Бацковић је, према оптужници, путем радио-везе противправно наредио припадницима Територијалне одбране да колону нападну и заробе сва лица, знајући да може доћи до убиства, рањавања и нечовјечног поступања, на шта је пристао, те су припадници Територијалне одбране извршили наређење, пресјекли колону, а потом су почињена убиства и рањавања. Разоружани припадници ЈНА су заробљени те физички и психички злостављани, ударани кундацима, шакама, ногама по цијелом тијелу, а нарочито у предјелу главе, леђа и бубрега. Оптужница наводи да су

---

⁴⁹ Оптужница Тужилаштва БиХ против Ејупа Ганића и др, број: Т 20 0 KTRZ 0001145 18 2 од 26.04.2022. године.

⁵⁰ Исто.

⁵¹ Исто.

⁵² Исто.

⁵³ Исто.

се оптужени односили нарочито понижавајуће према свим заробљеним припадницима ЈНА, од којих су неке тјерали и да се скину у доњи веш, наносећи им намјерно снажне тјелесне и душевне болове и патњу.⁵⁴

Подређена лица оптуженог Бахте су, према оптужници, заједно с припадницима МУП-а били задужени за обезбјеђење дијела планиране трасе извлачења на подручју општине Стари Град, а као командант Штаба Територијалне одбране Стари Град наредио је подређенима да преживјеле цивиле и војнике спроведу и затворе у простор зграде ДТВ „Партизан“, познатије као „ФИС“, а поједине у сједиште свог Штаба, гдје их је саслушавао.⁵⁵

Ефендић, иако је, према оптужници, знао да су заробљеници злостављани на разне начине јер је лично обилазио „ФИС“, свакодневно боравио у згради Предсједништва и на петом спрату Централног затвора, присуствовао њиховом испитивању и нечовјечно се понашао према њима, чиме је охрабривао своје потчињене. У оптужници се за Ефендића наводи да је једном заробљеном пуковнику, чији идентитет је у објављеном документу заштићен, рекао да му нема спаса и како „сте сви ви стока и животиње“, псујући му и називајући га погрдним називима. Осим „ФИС“-а, као мјеста гдје су били заточени преживјели цивиле и припадници ЈНА, оптужница наводи и просторије Штаба Територијалне одбране у згради Предсједништва и пети спрат Централног затвора у Сарајеву. У дијелу оптужнице која се односи на Ефендића, наводи се да је једног цивила и једног официра из просторија „ФИС“-а одвео и затворио у хотел чији назив је анонимизиран у објављеном документу, „гдје их је држао као таоце око десет дана, а све у намјери да њиховим животима гарантује размјену“ лица која су се налазила на територији под контролом Територијалне одбране Српске Републике БиХ.⁵⁶

Муслимовић, према оптужници, није подузео кораке из своје надлежности да идентификује починиоце убиства, рањавања и нечовјечна поступања, као ни Пушина, Алиспахић, Бездроб и Дахић. За Бездроба и Дахића се наводи да су својим нечињењем пропустили да, у складу с тада важећим законима, предузму радње на доказивању извршених дјела, обезбјеђењу доказа и идентификовању извршилаца, као и да су пропустили да обезбиједе лица мјеста убиства и рањавања оштећених. Текст оптужнице наводи да су тијела појединих убијених остала на лицу мјеста неколико дана, а тијело једног убијеног пуковника ЈНА однесено је и ексхумирано 1999. године на Златишту. Наводи се и да нису према правилима у Дневник догађаја евидентирали дешавања о нападу на колону 3. маја 1992. године „поступајући с истим циљем да помогну починиоцима да остану неоткривени“. Жишко је, како се наводи, испитивао и злостављао заробљене, међу којима и официра ЈНА.⁵⁷

Суд БиХ потврдио је оптужницу у цијелости у мају 2022. године.

---

⁵⁴ Исто.

⁵⁵ Исто.

⁵⁶ Исто.

⁵⁷ Исто.